ಬಿ.ವ್ಹಿ.ವ್ಹಿ. ಸಂಘದ

ಬಸವೇಶ್ವರ ಕಲಾ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ

ಬಾಗಲಕೋಟೆ: 587101

ನ್ಯಾಕ್ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ "ಬಿ" ಶ್ರೇಣಿ

ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ

ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬದಾಮಿ, ಐಹೊಳೆ ಹಾಗೂ ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳ: ಒಂದು ಭೌಗೋಳಿಕ ಅಧ್ಯಯನ

ಯೋಜನಾ ಕಾರ್ಯ: 2022-23

ಬಿ.ವ್ಹಿ.ವ್ಹಿ. ಸಂಘದ

ಬಸವೇಶ್ವರ ಕಲಾ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ, ಬಾಗಲಕೋಟೆ

ನ್ಯಾಕ್ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ 'ಬಿ' ಶ್ರೇಣಿ

ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ

ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರ

ಈ ಮೂಲಕ ದೃಢಪಡಿಸುವುದೇನಂದರೆ ನನ್ನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಕುಮಾರ/ಕುಮಾರಿ ____________________________ ಇವನು/ಇವಳು ಬಿ.ಎ. 6ನೇ ಸೆಮಿಸ್ಟರನ ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು, ಕ್ಷೇತ್ರ ಅಧ್ಯಯನ ಕಾರ್ಯ "ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬದಾಮಿ, ಐಹೊಳೆ ಹಾಗೂ ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳ: ಒಂದು ಭೌಗೋಳಿಕ ಅಧ್ಯಯನ" ಕುರಿತು ಸಮೀಕ್ಷಾ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಬಂಧವು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಇವರ ಅಧ್ಯಯನ ಕಾರ್ಯ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿದೆ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಹಾಜರಾಗಿರುತ್ತಾರೆಂದು ಪ್ರಮಾಣಿಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ದಿನಾಂಕ :
ಸ್ಥಳ : ಬಾಗಲಕೋಟೆ

ಶ್ರೀ ಎಮ್. ಎಸ್. ಬನ್ನಿ	ಶ್ರೀ ಆರ್. ಎಸ್. ಹಂಜಾಟೆ
ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು	ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು
ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ	ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ

ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳು:–

ಪರಿಚಯ ಮತ್ತು ಸ್ಥಾನ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ :–

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಹಾಗೂ ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಸ್ತಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ ಅಂದಿನ ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಾಲೂಕಾಗಿದ್ದ ಬಾಗಲಕೋಟೆಯು 15 ಆಗಸ್ಟ್ 1997 ರಂದು ಹೊಸ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿ ರೂಪ ತಾಳಿತು. ಈ ಜಿಲ್ಲೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಉತ್ತರ ನಾಡಿನ ವನ ಮತ್ತು ಶುಷ್ಕ ಮೈದಾನದ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಭಾರತದ ದಖನ್ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿಯು ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯಿಂದ ಸುಮಾರು 208 ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ಗಳಷ್ಟು ಒಳ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆ ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿ 15*28' ದಿಂದ 16*22' ಉತ್ತರದ ಅಕ್ಷಾಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ 74*49' ದಿಂದ 76* 28' ಪೂರ್ವದ ರೇಖಾಂಶಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸುಮಾರು 6,593 ಕೀ ಮೀ ಭೂಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಆವರಿಸಿದೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಉತ್ತರ ಭಾಗವನ್ನು ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆ ಪೂರ್ವ ಭಾಗವನ್ನು ಗುಲ್ಬರ್ಗ ಮತ್ತು ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳು, ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗವನ್ನು ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗವನ್ನು ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಂದ ಆವೃತಗೊಳಗಿದೆ. ಈ ನೂತನ ಜಿಲ್ಲೆ ಆರು ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿ 10 ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ ಅವುಗಳೆಂದರೆ–ಬಾದಾಮಿ, ಬಾಗಲಕೋಟ, ಬೀಳಗಿ ಮುಧೋಳ, ಹುನಗುಂದ, ಜಮಖಂಡಿ, ಇಳಕಲ, ಗುಳೇದಗುಡ್ಡ, ರಬಕವಿ–ಬನಹಟ್ಟಿ, ತೇರದಾಳ.

ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆ ಇದು ಭಾರತದ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿದೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರ ಬಾಗಲಕೋಟ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿದೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಬೆಳಗಾವಿ ಗದಗ ಕೊಪ್ಪಳ ರಾಯಚೂರು ಮತ್ತು ಬಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಗಡಿಯನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅದಿಸೂಚನೆ ಆರ್ ಡಿ 42 ಎಲ್ ಆರ್ ಡಿ 87 ಭಾಗ 3. ಇಬ್ಭಾಗವಾದ ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆ 10 ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇದು ಒಟ್ಟು 2546 ಚದರ ಮೈಲಿದಷ್ಟು ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. 2011ರ ಜನಗಣತಿ ಪ್ರಕಾರ 1889752 ದಷ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷೆ ಕನ್ನಡ ಆಗಿದೆ ಮತ್ತು ಸಮಯ ವಲಯವು 5:30 (ಆಯ್ ಎಸ್ ಟಿ). ಪಿನ್ ಕೋಡ್ ಸಂಖ್ಯೆ 587101 ದಿಂದ 587325 ಆಗಿದ್ದು ವಾಹನದ ನೊಂದಣಿ ಕೆ ಎ 29 (ಬಾಗಲಕೋಟ) ಮತ್ತು ಕೆ ಎ 48 (ಜಮಖಂಡಿ) ಆಗಿದೆ ಇದು ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟದಿಂದ 533 ಮೀಟರ್ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿದೆ.

ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆ ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಮಾನವನ ಕುಲದ ಮೂಲವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆ ಬಾದಾಮಿ ಐಹೊಳೆ ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು ಗಲಗಲಿ ಕಲಾದಗಿ ಬಾಗಲಕೋಟ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳು ದಂಡ ಕಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಳಗಳು ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ. ಮಲಪ್ರಭಾ ನದಿಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿರುವ ಬದಾಮಿ ತಾಲೂಕಿನ ಖ್ಯಾಡ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವ ಶಿಲಾಯುಗದ ಮತ್ತು ಘಟಪ್ರಭಾ ನದಿ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿರುವ ಬೀಳಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಹೆರಕಲ್, ಅನಗವಾಡಿ ಬೀಳಗಿಯಲ್ಲಿ ನವ ಶಿಲಾಯುಗದ ಅನೇಕ ಕುರುಹುಗಳಿವೆ. ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ 150 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗ್ರೀಕ್ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿ ಮತ್ತು ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನಾದ ಟಾಲೆಮಿಯು ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬದಾಮಿ ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು ವಾಸ ಸ್ಥಳಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಾಗಲ್ಕೋಟ್ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ 6ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬದಾಮಿ ಚಾಲುಕ್ಯರು 10ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು 12ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳರು 12 ಶತಮಾನದಲ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣಿ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಇವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಾಗಲಕೋಟೆಗೆ 'ಬಾಗಡಿಗೆ'ಎಂಬ ಹೆಸರಿತ್ತು. 12ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮಾನವತ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಕುಲದ ಸಮಾನತೆ ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಮಹಾನ್ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕ ಜಗಜ್ಯೋತಿ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಬೆಳೆದ ನಾಡು ಇದಾಗಿದೆ. 16ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಈ ಜಿಲ್ಲೆ, ಬಿಜಾಪುರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಾಗ ಇದಕ್ಕೆ ಭಾಗನೂರು ಅಥವಾ ಬಾಂಗಡಿ ಕೋಟೆ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂತು ನಂತರ ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಎಂದು

ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ 1818 ರಲ್ಲಿ ಈ ಜಿಲ್ಲೆ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು ಅನಂತರ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ 1837ರವರೆಗೆ ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆ, ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಗೂ ಕೃಷ್ಣಶಕ 1864ರ ವರೆಗೆ ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಗೂ ನಂತರ ಕಲಾದಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಗೂ ಕೊನೆಗೆ 1884ರಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು ನಂತರ 1997ರಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆ, ಭೂಪ್ರದೇಶದ ಮೇಲ್ಮೈಯು ಪಶ್ಚಿಮದಿಂದ ಪೂರ್ವದ ಕಡೆಗೆ ಇಳಿಜಾರಾಗಿದ್ದು ಜಮಖಂಡಿ ಮುಧೋಳ, ಬೀಳಗಿ ಮತ್ತು ಬಾಗಲಕೋಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ಎತ್ತರ ಭಾಗದ ಸಮತಟ್ಟಾದ ಪ್ರದೇಶ ತೆಳು–ಕಪ್ಪು ಮಣ್ಣು ಆವರಿಸಿದ್ದರೆ ಬಾಗಲಕೋಟ ತಾಲೂಕಿನ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗ ಬಾದಾಮಿ ಮತ್ತು ಹುನಗುಂದ ತಾಲೂಕಿನ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಲೆ ಕಪ್ಪು ಮಣ್ಣು ಆವರಿಸಿದೆ ಆದರೆ ಬದಾಮಿ ತಾಲೂಕುಗಳ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮರಳು ಮಿಶ್ರಿತ ಕೆಂಪು ಮಣ್ಣಿನ ಸಮತಟ್ಟಾದ ಪ್ರದೇಶವಿದೆ.

ಭೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಇತಿಹಾಸದ ಪ್ರಕಾರ ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂಭಾಗ ಬಹು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ ಬಾಗಲಕೋಟದ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಅತ್ಯಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಬಾಗಲಕೋಟದಲ್ಲಿ ಕನೋರಿಯ ಕಂಪನಿ ಸಿಮೆಂಟ್ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಕಲಾದಿಗಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಟುವಾ ಸಿಮೆಂಟ್ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಿಮೆಂಟ್ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ.

Source: Indian village directory

Sl.No	Taluks	Area(sq km)
1	Badami	1384
2	Bagalkot	925
3	Bilagi	781
4	Hunagund	1359
5	Jamakhandi	1159
6	Mudhol	934

¨sÁgÀvÀ

ಕರ್ನಾಟಕ

¨ÁUÀ®PÉÆÃl f¯Éè

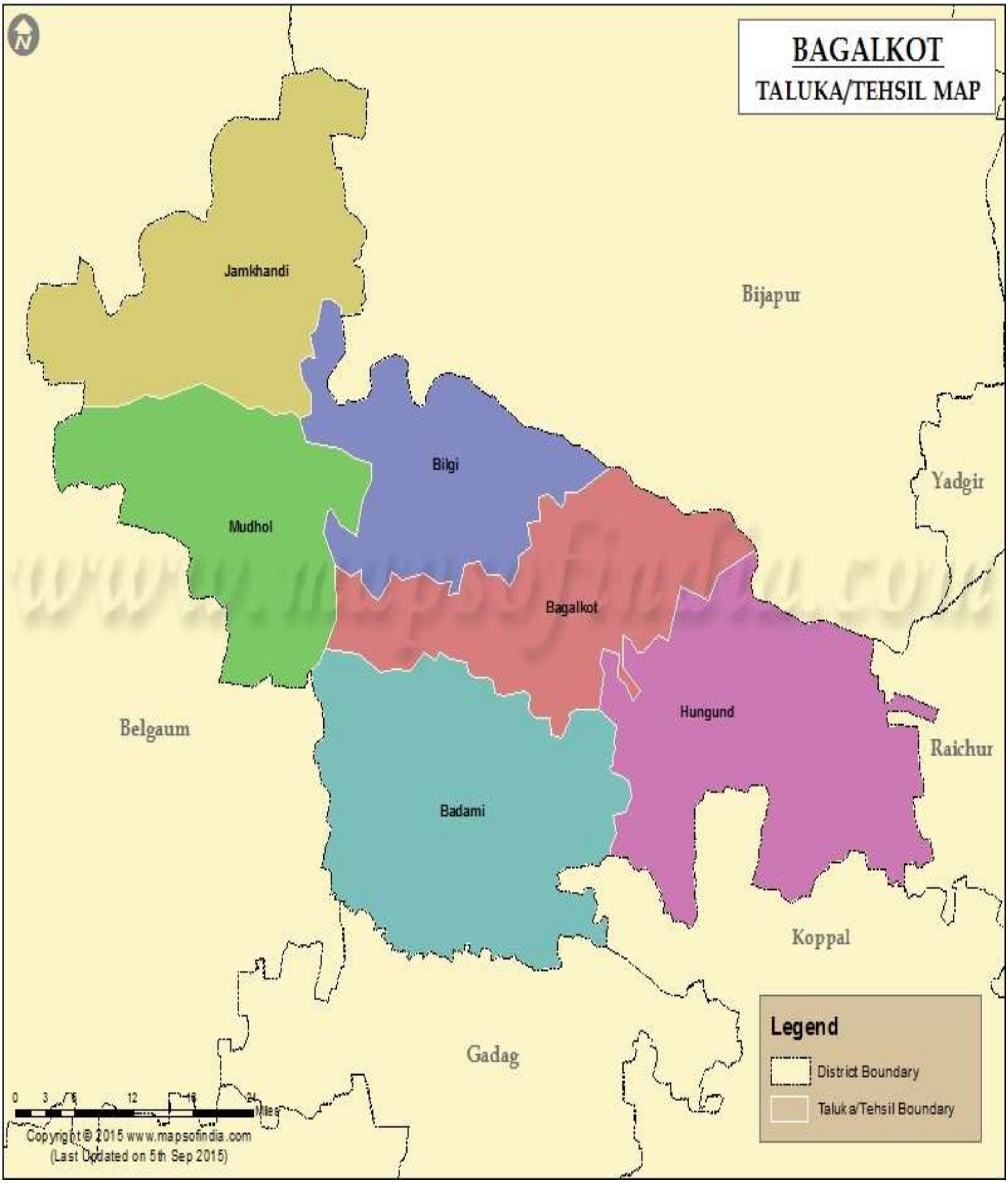

"ನದಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ"

ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ನದಿಗಳು ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ಕೃಷ್ಣ, ಘಟಪ್ರಭಾ, ಮಲಪ್ರಭಾ ನದಿಗಳು, ಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ಘಟಪ್ರಭಾ ನದಿಗಳು ಬೀಳಗಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಚಿಕ್ಕ ಸಂಗಮ ವೆಂದು, ಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ಮಲಪ್ರಭಾ ನದಿಗಳು ಹುನಗುಂದ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಕೂಡಲಸಂಗಮವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆ ಅಪಾರ ಕೃಷಿ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿದೆ. ವ್ಯವಸಾಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಜಮೀನು ಸತ್ವ ಭರಿತ ಭೂಮಿ, ಒಳ್ಳೆಯ ಹವಾಮಾನ ಮುಂತಾದ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಅನುಕೂಲಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಟ್ಟು ಭೌಗೋಳಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರವು 6.59 ಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟರಗಳಷ್ಟಿದ್ದು, 4.67ಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟರ್ ಪ್ರದೇಶವು ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟು ಸಾಗುವಳಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ 1.96 ಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟರ್ ಹೆಕ್ಟರ ಪ್ರದೇಶ ನೀರಾವರಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಮಲಪ್ರಭಾ ಮತ್ತು ಘಟಪ್ರಭಾ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶವಾದ ಬೀಳಗಿ, ಮುಧೋಳ್, ಜಮಖಂಡಿ, ಮತ್ತು ಬಾದಾಮಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ 10,000 ಹೆ, 25,424 ಹೆ, 28,696 ಹೆ, ಮತ್ತು 6,720 ಹೆಕ್ಟರ್ ಪ್ರದೇಶ ನೀರಾವರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಬಾದಾಮಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಮಲಪ್ರಭಾ ನದಿಯಿಂದ ನೀರಾವರಿ ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ಉಳಿದ ಪ್ರದೇಶವು ಘಟಪ್ರಭಾ (ಹೆರಕಲ್) ಡ್ಯಾಮ್ ನಿಂದ ನೀರಾವರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೆರೆಯಿಂದ ಅಂದರೆ ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ ಕೆರೆಗಳಿಂದ ಸುಮಾರು 2,355 ಹೆಕ್ಟರ್ ಪ್ರದೇಶ ನೀರಾವರಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಬಾದಾಮಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ 950 ಹೆಕ್ಟರ್, ಬಾಗಲಕೋಟ್ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ 805 ಹೆಕ್ಟೇರ, ಹುನಗುಂದ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ 600 ಹೆಕ್ಟೇರ ಪ್ರದೇಶ ನೀರಾವರಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕಾಲುವೆ ಮತ್ತು ಕೆರೆಗಳಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ನೀರಾವರಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಬಾವಿಯಿಂದ ಸುಮಾರು 38,711 ಹೆಕ್ಟರ್ ಪ್ರದೇಶವು ನೀರಾವರಿ ಆಗುತ್ತಿದ್ದು, ವಿವಿಧ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರದೇಶವು ಈ ರೀತಿ ಇದೆ. ಬಾದಾಮಿ 5,730 ಹೆಕ್ಟರ್, ಬಾಗಲಕೋಟೆ 5,225 ಹೆ, ಬೀಳಗಿ 3,482 ಹೆ, ಹುನಗುಂದ 2,374 ಹೆಕ್ಟರ, ಜಮಖಂಡಿ 10,794ಹೆಕ್ಟರ್ ಮತ್ತು ಮುಧೋಳ 11,106 ಹೆಕ್ಟರ.

ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ರೈತರ ಕಡಿಮೆ ನೀರಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ನೀರಾವರಿಯ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಬೋರ ವೆಲ್ಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಕೊಟ್ಟು ನಂತರ ಈವರೆಗೆ 10,557 ಹೇಕ್ಟರ್ ಪ್ರದೇಶ ನೀರಾವರಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ, ಇದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರದೇಶ ಬಾದಾಮಿ ಹಾಗೂ ಮುಧೋಳ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು ನದಿ ತೀರದ ಪ್ರದೇಶದ ಜನರು ನದಿ ನೀರನ್ನು ಜಮೀನುಗಳಿಗೆ ನೀರುಣಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಪೈಪ್ಲೈನ್ ಮೂಲಕ ನೀರಾವರಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು, ಒಟ್ಟು ಸುಮಾರು 64,111 ಹೆಕ್ಟರ್ ಪ್ರದೇಶ ನೀರಾವರಿ ಆಗುತ್ತಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರದೇಶ ಜಮಖಂಡಿ ಮತ್ತು ಮುಧೋಳ್ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಹುನಗುಂದ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ರಾಮಥಾಳ ಏತ ನೀರಾವರಿ ಮತ್ತು ಧನ್ನೂರ್ ಹತ್ತಿರ ಯೋಚಿಸಲಾದ ಏತ ನೀರಾವರಿಯಿಂದ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಸುಮಾರು 75,000 ಹೆಕ್ಟರ್ ನೀರಾವರಿ ಒಳಪಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ.

ಮಣ್ಣು

ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ಶಿಲೆಗಳು ಹಲವಾರು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಶಿಥಿಲೀಕರಣಗೊಂಡು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕಣಗಳಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಮಣ್ಣು ಎನ್ನುವರು.

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣನ್ನು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದೆ

1 .ಕಪ್ಪು ಮಣ್ಣು

2. ಕೆಂಪು ಮಣ್ಣು

3. ಕರಾವಳಿ ಮಣ್ಣು

4. ಜಂಬಿಟ್ಟಿಗೆ ಮಣ್ಣು

1. ಕೆಂಪುಮಣ್ಣು:

ಅಗ್ನಿ, ಗ್ರಾನೈಟ್ ಮತ್ತು ನೈಸ್ ಶಿಲೆಗಳ ಶಿಥಿಲೀಕರಣದಿಂದ ಈ ಮಣ್ಣು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣದ ಆಕ್ಸೈಡಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತವೆ, ಇದರಿಂದಾಗಿ ಇದರ ಬಣ್ಣ ಕೆಂಪಾಗಿರುತ್ತದೆ .ಈ ಮಣ್ಣು ಸೂಕ್ಷ್ಮಕಣ ರಚನೆ, ಸಾಂದ್ರತೆ ಮತ್ತು ಸುಲಭವಾಗಿ ಪುಡಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇವು ಸುಣ್ಣ ಮತ್ತು ಇಂಗಾಲಾಮ್ಲ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ.ಇದು ಕಡಿಮೆ ಫಲವತ್ತಾಗಿದ್ದು ತೇವಾಂಶ ಕಡಿಮೆ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದು ರಾಗಿ, ನೆಲಗಡಲೆ, ಬೇಳೆಕಾಳುಗಳು, ಕಾಫಿ, ತೆಂಗು, ಏಲಕ್ಕಿ ಬೆಳೆಯಲು ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ ಇದನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರು ಕೋಲಾರ ಮಂಡ್ಯ, ರಾಯಚೂರು ಹಾಸನ ಇತರೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

2. ಕಪ್ಪುಮಣ್ಣು :–

ಇದನ್ನು 'ರೇಗುರ್' ಮಣ್ಣು 'ಎರೆ ಮಣ್ಣು' ಎನ್ನುವರು ಬಸಾಲ್ಟ್ ಶಿಲೆಯ ಸವೆತದಿಂದ ಈ ಮಣ್ಣು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಮೆಗ್ನೀಷಿಯಂ ಮತ್ತು ಟೈಟಾನಿಯಂ ಆಕ್ಸೈಡ್ಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದರ ಬಣ್ಣ ಕಪ್ಪಾಗಿರುತ್ತದೆ ಇದು ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಕಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭಾರವಾದ ಮಣ್ಣು ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಫಲವತ್ತಾಗಿರುತ್ತದೆ ಇದು ಹತ್ತಿ, ಗೋಧಿ, ಹೊಗೆ ಸೊಪ್ಪು, ಜೋಳ, ಕಬ್ಬು, ಬೆಳೆಯಲು ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಬಿಜಾಪುರ ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಧಾರವಾಡ ಗದಗ ಹಾವೇರಿ ಬೆಳಗಾವಿ ಕೊಪ್ಪಳ ಇತರೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು

3. ಕರಾವಳಿ ಮಣ್ಣು:–

ಇದಕ್ಕೆ ಮೆಕ್ಕಲು ಮಣ್ಣು ಅಥವಾ ರೇವೆ ಮಣ್ಣು ಎನ್ನುವರು. ಸಮುದ್ರದ ಅಲೆಯ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳ ಹರಿಯುವ ನೀರು ಶಿಲಾವಸ್ತುಗಳನ್ನು ದೂರದಿಂದ ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಸವೆಯಿಸಿ ಲಘು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಂಚಯನ ಮಾಡಿದ ಮಣ್ಣು ಮೆಕ್ಕಲ ಮಣ್ಣು. ಇದರಲ್ಲಿ ಖನಿಜಾಂಶ ಹೆಚ್ಚು ಆದರೆ ಫಲವತ್ತತೆ ಕಡಿಮೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಬತ್ತ, ಕಬ್ಬು, ಬಾಳೇ, ಅಡಿಕೆ, ತೆಂಗು, ಮತ್ತು ಮಸಾಲೆ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಬಹು ಉತಕೃಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಇದು ಕರಾವಳಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಾದ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ, ಉಡುಪಿ, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ

4. ಜಂಬಿಟ್ಟಿಗೆ ಮಣ್ಣು:-

ಇದು ಕಬ್ಬಿಣದ ಸಂಯುಕ್ತ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಮಳೆ ಮತ್ತು ಉಷ್ಣಾಂಶ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ಎತ್ತರವಾದ ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಜಂಬಿಟ್ಟಿಗೆ ಮಣ್ಣು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಕಬ್ಬಿನ ಮತ್ತು ಅಲುಮಿನಿಯಂ ಶೇಖರಣೆಗೊಂಡು ಜಂಬಿಟ್ಟಿಗೆ ಮಣ್ಣು ಅಸಿಸ್ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ. ಸುಣ್ಣದ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಆಮ್ಲತೆ ಹೆಚ್ಚು. ಈ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಸಾವಯವ ವಸ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಇದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಚಿಕ್ಕಮಂಗಳೂರು, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಕೊಡಗು, ಹಾಸನ, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ, ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದು ಕಾಫಿ, ಚಹಾ, ತೆಂಗು, ಅಡಿಕೆ, ಬೆಳೆಯಲು ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಣ್ಣು:-

ಭೌಗೋಳಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಭೂ ಮೇಲ್ಮೈನ ಮಣ್ಣು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಹೀಗೆ ಬಾಗಲಕೋಟ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಫಲವತ್ತಾದ ಮಣ್ಣು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ ಇಲ್ಲಿನ ಸುತ್ತಲೂ ವ್ಯವಸಾಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಇವುಗಳಿಗೆ ಬಹು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ ಇಲ್ಲಿ ಹವಾಮಾನಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಮಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

1. ಆಳವಾದ ಕಪ್ಪು ಮಣ್ಣು

2. ಆಳವಿಲ್ಲದ ಕಪ್ಪುಮಣ್ಣು

3. ಕೆಂಪು ಮಿಶ್ರಿತ ಕಪ್ಪು ಮಣ್ಣು

1. ಆಳವಾದ ಕಪ್ಪು ಮಣ್ಣು:

ಈ ವಿಧದ ಕಪ್ಪುಮಣ್ಣು ಪಟ್ಟಣದ ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣದ ಕಡೆಗೆ ಕಾಣಬಹುದು ಈ ರೀತಿಯ ಕಪ್ಪು ಮಣ್ಣು ಬಹಳ ಆಳವಾಗಿದ್ದು 90 ಸೆಂಟಿಮೀಟರಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಆಳವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಬಣ್ಣ ಕಪ್ಪು ಮತ್ತು ಬೂದು ಬಣ್ಣವಾಗಿದೆ. ಸಾರಜನಕ ಮಿಥೇನ್ ಮತ್ತು ಅಲ್ಕನ್ಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ ಈ ಮಣ್ಣು ಫಲವತ್ತಾಗಿದ್ದು ಸಸ್ಯ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಸುಣ್ಣ ಕಲ್ಕೇರಿಯಸ್ ಮತ್ತು ಶಾರಾಯುಕ್ತ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿವೆ.

2. ಆಳವಲ್ಲದ ಕಪ್ಪುಮಣ್ಣು:

ಈ ತರದ ಮಣ್ಣು ಈಶಾನ್ಯ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ ಕಂದು ಬಣ್ಣದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ ಈ ತರಹದ ಮಣ್ಣು ದಕ್ಷಿಣ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿಯ ಕಡೆಗೆ ಕಂಡುಬರುವುದು ಸ್ಥಳೀಯ ಚೀಲ ಶಿಲಾಚೂರುಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ನಿರ್ಮಿತವಾದಂತಹ ಅತ್ಯಂತ ಉಪಯುಕ್ತ ಮಣ್ಣು ಕೆಲವು ಕಡೆ ಇಂತಹ ಮಣ್ಣು ಫಲವತ್ತಾಗಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಈ ಮಣ್ಣು ಮಿತವಾಗಿ ನೀರನ್ನು ಹಿಡಿದಿಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿದೆ

3. ಕೆಂಪು ಮಿಸ್ರಿತ ಕಪ್ಪು ಮಣ್ಣು:

ಈ ತರಹದ ಮಣ್ಣು ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ನವನಗರ ವಿದ್ಯಾಗಿರಿ ಅಂತ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ ಇದು ಮೈದಾನವಾಗಿದ್ದು ಸವೆತದ ಶಿಲೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಗಂಧಕ ರಂಜಕ ಸಾರಜನಕ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದು ಹಾಗೂ ಪಿಎಚ್ ಮೌಲ್ಯವು ತಟಸ್ಥ ಇರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಭೂ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕೇಂದ್ರವು ತಿಳಿಸಿರುವ ಹಾಗೆ ಶೇಕಡ 87.4% ಸತು , 0.1%ತಾಮ್ರ, 10% ಮ್ಯಾಗ್ನಿಸ್, 55.5% ಕಬ್ಬಿನ , 4.3 % ಬೋರಾನ್ ಅಲೋಹಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ

ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸಸ್ಯ ವರ್ಗ

ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಕುರುಚಲು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದು, ಈ ಮಾದರಿಯ ಅರಣ್ಯಗಳು ವರ್ಷಕ್ಕೆ 63 ಸೆ.ಮಿ ಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಮಳೆಯಾಗುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ಮಳೆ ಅತೀ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದರಿಂದ ಎತ್ತರದ ಮರಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವದಿಲ್ಲ. ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಮರಗಳು ಬೆಳದಿದ್ದರೂ ಅವು ಕಿರಿದಾಗಿದ್ದು, ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ಹರಡಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅನಾವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲವು. ವೈವಿದ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾದ ಮತ್ತು ಮುಳ್ಳುಗಳು ಇರುವ ಗಿಡ–ಗಂಟಿಗಳಿವೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದವು ಕಗ್ಗಲಿ, ಬೇಲ, ಸೀಗೆ, ದಿಂಡಿಗ, ಕಾಚಿನ, ಮರ, ಜಾಲಿ, ಕಕ್ಕೆ, ಕುಡುವಲೆ, ಬಗೆಬಗೆಯ ಕಳ್ಳಿ ಗಿಡಗಳು ಮತ್ತು ಕರಿ ಉಪ್ಪಿನ ಗಿಡಗಳಲ್ಲದೆ ಸುಂಕರಿ, ದೊಡ್ಡ ಹಂಚೆ, ಕುಂತಿ ಮೊದಲಾದ ಜಾತಿಯ ಹುಲ್ಲುಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಗಿಡ–ಗಂಟಿಗಳು ಊರುವಲಯಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ವ್ಯವಸಾಯ ಉಪಕರಣಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿವೆ.

ಭೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಇತಿಹಾಸದ ಪ್ರಕಾರ ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂಭಾಗ ಬಹು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಉತ್ತರ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಹೋಗಿರುವ ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿಯಿಂದ ಮಲಪ್ರಭಾ ನದಿಯ ನಡುವಿನ ಭೂಭಾಗ ಕಲಾದಗಿ ಶಿಲಾ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪೂರ್ವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ (ಹುನಗುಂದ–ತಾಲೂಕ) ಪೆನಿನ್ ಸುಲಾರ ಗ್ನೀಸ ಶೀಲಾವರ್ಗವನ್ನು ಆವರಿಸಿದೆ. ಕಲಾದಗಿ ಶಿಲಾ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಇವೆ. ಅವಶ್ಯವಿರುವ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ಖನಿಜಗಳು ಮತ್ತು ಅತ್ಯಮೂಲ್ಯವಾದ ಶಿಲೆಗಳು ಲಭ್ಯವಿದೆ. ಕಲಾದಗಿ, ಲೋಕಾಪೂರ, ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳ ಸುಣ್ಣದ ಕಲ್ಲು ಮುಂತಾದವುಗಳು ಬಾಗಲಕೋಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮ್ಯಾಂಗನೀಜ, ಕ್ಯಾಲ್ಸಾಯಿಟ ಅದಿರುಗಳು ಮತ್ತು ಪದರುಶಿಲೆ ಲಭ್ಯವಿದೆ. ಮತ್ತು ಕಲಾದಗಿ ಸಮೀಪ, ತಾಮ್ರದ ಅದಿರು, ಮತ್ತು ಚಿಮ್ಮಲಗಿಯ ಸಮಿತ ಕ್ಲೋರೈಟ್ ಅದಿರು, ಗುಳೇದಗುಡ್ಡ ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು, ಕಮತಗಿ, ಸುತ್ತಮುತ್ತಲು ವಲಯದಲ್ಲಿ ಹೆಮೆಟೈಟ ಮಾದರಿಯ ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದಿರು ಲಭ್ಯವಿದೆ. ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಹುನಗುಂದ ತಾಲೂಕಿನ ಇಳಕಲ್ಲಿನ ಸುತ್ತ–ಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಪೆನಿನ ಸುಲಾರ ಗ್ನೀಸ್ ಶಿಲಾವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಈ ಶಿಲೆ ಲಭ್ಯವಿದೆ.

ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೌಗೋಳಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಲಾದಗಿ ಶಿಲಾ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮೂರು ಪ್ರಮುಖ ಶಿಲಾ ಶ್ರೇಣಿಗಳೆಂದರೆ,

1) ಹೆರಕಲ್ ಬೆಟ್ಟ (800 ಮೀಟರ)

2) ಮುಚಖಂಡಿ ಬೆಟ್ಟ (620 ಮೀಟರ)

3) ಬೆನಕಟ್ಟಿ ಬೆಟ್ಟ (582 ಮೀಟರ).

ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿಯಾಗಿ 569 ಮಿ.ಮೀ ಗಳಷ್ಟು ಮಳೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದ ಮಳೆ ಕೇವಲ 24 ರಿಂದ 42 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಆಗುವುದು. ಆದರೆ ಉಳಿದ 323 ರಿಂದ 331 ದಿನಗಳು ಮಳೆ ರಹಿತ ಒಣ ಮತ್ತು ಶುಷ್ಕ ದಿನಗಳು ಇರುವುದರಿಂದ ಬೇಸಿಗೆಯ ಎಪ್ರೀಲ್ ಮತ್ತು ಮೇ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ದಿನದ ಉಷ್ಣಾಂಶ 46 ಡಿಗ್ರಿ ಸೆಂಟಿಗ್ರೇಡ್‌ಗಳವರೆಗೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ 75% ಜನರು ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಟ್ಟು ಭೌಗೋಳಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರ 6,18,877 ಹೇಕ್ಟರಗಳಷ್ಟಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ 81,126(12%) ಹೆಕ್ಟರನಷ್ಟು ಅರಣ್ಯವಿದೆ. ಬಂಜರು ಮತ್ತು ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಿಲ್ಲದ ಪ್ರದೇಶ 24,810 (ಶೇ4%) ಹೆಕ್ಟರನಷ್ಟು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡದಿರುವ ಇತರೆ ಭೂಮಿ 5676 (1%) ಇದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರದೇಶ ಸುಮಾರು 25,475 (4%) ಹೆಕ್ಟರನಷ್ಟು ಇದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಮೂಲವಾದ ವ್ಯವಸಾಯ ಯೋಗ ನಿವ್ವಳ ಭೂಮಿ ಸುಮಾರು 4,70,780 (71%) ನಷ್ಟು ಇದೆ. ಮತ್ತು 16,908 (12%) ಹೆಕ್ಟರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿದೆ ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ 1% ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒಣ ಬೇಸಾಯದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜೋಳ, ಗೋದಿ, ಸಜ್ಜೆ, ಕಡಲೆ, ತೊಗರಿ, ಶೇಂಗಾ, ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ, ಕುಸುಬಿ ಇತರೆ ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 1995 ರ ಪ್ರಕಾರ ಕಾಲುವೆ, ಕೆರೆ, ಕೊಳವೆಭಾವಿ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಸುಮಾರು 1,74,485 ಹೆಕ್ಟರನಷ್ಟು ಇದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಧಿಕ ನೀರಾವರಿ ತಾಲೂಕುಗಳಾದ ಜಮಖಂಡಿ ಮತ್ತು ಮುಧೋಳದಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬು ಬೇಸಾಯ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ ನೀರಾವರಿಯ ತಾಲೂಕುಗಳಾದ ಬಾಗಲಕೋಟೆ, ಬೀಳಗಿ, ಬದಾಮಿಗಳಲ್ಲಿ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಬೇಸಾಯದ ಬೆಳೆಯಾದ ದ್ರಾಕ್ಷಿ 240 ಹೆಕ್ಟರ ಕ್ಷೇತ್ರ ದಾಳಿಂಬೆ ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕುಹಣ್ಣು ಬೆಳೆಗಳಾಗಿವೆ. ಮತ್ತು ಹೂವು ಹಿಪ್ಪು ನೇರಳೆ (647 ಹೆಕ್ಟರ ಕ್ಷೇತ್ರ) ಮುಂತಾದ ಬೆಳೆಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದೆ.

ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 1,65,728 ರೈತರು ಇದ್ದಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ 25,669 ಅತೀ ಸಣ್ಣ ರೈತರು ಸುಮಾರು 1,02,076 ಸಣ್ಣ ರೈತರು (1–4 ಹೆಕ್ಟರ ಭೂಮಿ) 31,695 ಮಧ್ಯಮ ರೈತರು (4–10 ಹೆಕ್ಟರ) ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮತ್ತು 6,298 ದೊಡ್ಡ ರೈತರು (10 ಹೆಕ್ಟರಗಿಂತ) ಹೆಚ್ಚು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ.

ವಸತಿಗಳು

ಪರಿಚಯ

ವಸತಿ ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಗ್ರಾಮೀಣ ಹಾಗೂ ನಗರ ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಮಾನವ ಭೂಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಇತ್ತೀಚಿನ ಶಾಖೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭೂ ಸ್ವರೂಪ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ವಸತಿ ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು.

ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳು

1.ಸಿಂಡ್ ಲಂಗ್ಸ್ ಪ್ರಕಾರ

ಮಾನವ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದಾಗ ಅವುಗಳು ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಚದುರಿದ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಉತ್ತರದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕೂಟದ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಚದುರಿದ ಹಾಗೂ ಒಕ್ಕೂಟ ಮನೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನವೇ ವಸತಿ ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ.

2. ಬ್ರೂನ್ಸ್ ರವರ ಪ್ರಕಾರ

ಎರಡು ಮೂಲಭೂತ ಘಟಕಗಳಾದ ಮನೆಗಳು ಮತ್ತು ಹೆದ್ದಾರಿಗಳ ಸಮೂಹ ಹಾಗೂ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳ ಸ್ವರೂಪ ನಕ್ಷೆಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸುವುದೇ ವಸತಿ ಭೂಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರ.

3 ಡಿಸ್ಕನ್ಸ್ ಮತ್ತು ಫಿಟ್ಸ್ ರವರ ಪ್ರಕಾರ

ಪಾಳೆಯಹಳ್ಳಿ ಪಟ್ಟಣ ಮತ್ತು ಮಹಾನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಜನರ ಹಾಗೂ ಮನೆಗಳ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ವಸತಿ ಎನ್ನುವರು ವಸತಿ ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಾಲ ನಿರ್ಣಯವಾಗಿದ್ದು ಅಂದರೆ ಇದೊಂದು ಗತಶೀಲ ವಿಷಯ ವಸ್ತುವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಗುಹೆ ಮತ್ತು ಮರದ ಪಟ್ಟರೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಂತರ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಮರ ಕಡಿಯುವಿಕೆ ಕೃಷಿ ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಭೇಟಿಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಕಲಿತ ತನ್ನದೇ ಆದ ಪರಿವಾರ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಮುಂದೆ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಸುರಕ್ಷಿತ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಜಿಗುಟು ಮಣ್ಣುಗಳಿಂದ ವಸತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಈ ರೀತಿಯ ತನ್ನದೇ ಆದ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಅದೇ ಹಳ್ಳಿಗಳಾಗಿ ಪಾಳೇಯಗಳಾಗಿ ಕೇಂದ್ರ ಗ್ರಾಮಗಳಾಗಿ ಪಟ್ಟಣಗಳಾಗಿ ನಗರಗಳು ಮತ್ತು ಮಹಾನಗರಗಳಾಗಿ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಒಂದು ವಿಶಾಲವಾದ ವಸತಿ ಭೂಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿದೆ ಮುಂದೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರದ ಶಾಖೆಯಾಗಿ ಉದ್ಭವಿಸಿತು.

ವಸತಿ ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರದ ಶಾಖೆಗಳು

1. ಗ್ರಾಮೀಣ ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ
2. ನಗರ ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ

1. ಗ್ರಾಮೀಣ ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ

ಮಾನವ ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಕಟ್ಟಡಗಳು ಹಾಗೂ ಅಂತಹ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಆತನು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವುದಕ್ಕೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ವಸತಿ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ಈ ಪ್ರಕಾರದ ವಸತಿಗಳನ್ನು ಕಾಲದರ್ಶಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುವ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ಎನ್ನುವರು.

2. ನಗರ ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ

ಪಟ್ಟಣ ಮತ್ತು ನಗರಗಳ ಸ್ಥಾನ ಹಂಚಿಕೆ ಆಂತರಿಕತೆ ರಚನೆ ಕಾರ್ಯಶೀಲತೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಹೋಲಿಕೆ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಭೂ ಬಳಕೆ ಕಟ್ಟಡ ವಿನ್ಯಾಸ ಮುಂತಾದ ಅಂಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ನಗರ ವಸತಿ ಭೂಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರ ಎನ್ನುವರು.

ಪುನರ್ ವಸತಿ ಮತ್ತು ಪುನರ್ ನಿರ್ಮಾಣ

1. ಪುನರ್ ವಸತಿ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿಕೋಪಗಳು ಕೃತಕ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗಳಿಂದ ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನದಿ ಯೋಜನೆಗಳು ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಇತ್ಯಾದಿ ಮಾನವನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ವಸತಿಗಳಿಗೆ ಶಾಶ್ವತ ಮತ್ತು ಅರೆ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಹಾನಿಯಾದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಪುನರ್ ನವೀಕರಣಗೊಳಿಸಿ ಹೊಸ ವಸತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವುದೇ ಪುನರ್ ವಸತಿ ಎನ್ನುವರು.

2. ಪುನರ್ ನಿರ್ಮಾಣ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಹಾಗೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಕಾರ್ಯಾಚಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಕೃತಕ ಕಟ್ಟಡ ಅಥವಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ನಿರ್ಮಿಸುವುದು ಈ ವಿದ್ಯಮಾನವನ್ನು ಪುನರ್ ನಿರ್ಮಾಣ ಎನ್ನುವರು ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪುನರ್ ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಾಣ ವಸತಿ ನಿರ್ಮಾಣ ಪುನರ್ ಸ್ಮಾರಕ ಪುನರ್ ರಸ್ತೆ ನಿರ್ಮಾಣಗಳು.

ಬಾಗಲಕೋಟ ಪಟ್ಟಣದ ಪುನರ್ ವಸತಿ ಮತ್ತು ಪುನರ್ ನಿರ್ಮಾಣದ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನ

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪುನರ ವಸತಿ ಮತ್ತು ಪುನರ್ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯಗಳು ಯಾವಾಗ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದೆ ಎಂದರೆ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿಕೋಪಗಳಾದ ಪ್ರವಾಹ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಸಂಭವಿಸಿದಾಗ ಇಲ್ಲವೇ ಬೃಹತ್ ಪ್ರಮಾಣದ ಯೋಜನೆಗಳು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಂಡಾಗ ಉದಾಹರಣೆ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿ ನಿರ್ಮಾಣ, ಖಾರಿಡಾರ್ ಯೋಜನೆಗಳು, ಅಣುಸ್ಥಾವರಗಳು, ಅರಣ್ಯ ರಚನೆಗಾಗಿ ಅಣ್ಣೆಕಟ್ಟುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣದಿಂದ ಹಿನ್ನೀರಿನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಲವಾರು ತರಹದ ಸಾಕಷ್ಟು ಫಲವತ್ತಾದ ಭೂಮಿ ಅರಣ್ಯ ಹಾಗೂ ಜನ ವಸತಿ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಮುಳುಗಡೆಗೊಳಪಟ್ಟಾಗ ಆ ಸಂತ್ರಸ್ಥರ ಸಲುವಾಗಿ ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಅಥವಾ ಎತ್ತರವಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಿವೇಶನಗಳನ್ನು ಹಂಚುವುದರ ಮೂಲಕ ಪುನರ ವಸತಿ ಮತ್ತು ಪುನರ್ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲಾಗುವುದು ಹಾಗೂ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದಲ್ಲದೆ ಅಥವಾ ನಿವೇಶನ ಹಂಚುವುದಲ್ಲದೆ ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆ ರಸ್ತೆ, ವಿದ್ಯುತ್, ಶುದ್ಧ ನೀರಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಒಳಚರಂಡಿ, ಆಸ್ಪತ್ರೆ, ಶಾಲೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದಾಗಿದೆ

Types of settlements

Sl.No	Taluks	Hoblies	Gram panchayat	Inhabited Villages	Urban	Muncipalties
1	Badami	4	42	149	3	0
2	Bagalkot	3	30	94	1	1
3	Bilagi	2	24	63	1	0
4	Hunagund	4	35	158	5	1
5	Jamakhandi	3	38	71	3	2
6	Mudhol	2	29	78	2	1
	Total	18	198	613	15	5

Source: According to bagalkot district statistical office.

ಜನಸಂಖ್ಯೆ

"ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಒಟ್ಟು ಜನ ಸಮೂಹವನ್ನು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಎನ್ನುವರು."

ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳು

ಜಿ ಟಿ ತ್ರಿವಾರ್ಥರವರ ಪ್ರಕಾರ :-

ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ವಾಸಿಸುವ ಜನರ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಇದನ್ನು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು.

ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಅರ್ಥ

ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಎಂಬ ಪದವು ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯ Demography ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದು ಡೆಮೊಗ್ರಾಫಿ ಎಂಬ ಪದವು ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಭಾಷೆಯ ಡೆಮೋಸ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಫೈನ್ ಎಂಬ ಪದಗಳಿಂದ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದು, ಡೆಮೋಸ ಎಂದರೆ ಜನರು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಫೈನ್ ಎಂದರೆ ವಿವರಣೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

Bagalkot District population in 2011

Sl.No	Taluks	Male	Female	Rural	Urban	Total population
1	Badami	166748	233090	294186	170030	470176
2	Bagalkot	143220	141894	173181	111933	285114
3	Bilagi	80147	80147	142502	17792	160294
4	Hunagund	161741	159597	197557	123781	371338
5	Jamakhandi	237086	233090	298146	170030	470176
6	Mudhol	161169	160801	233716	88254	321970

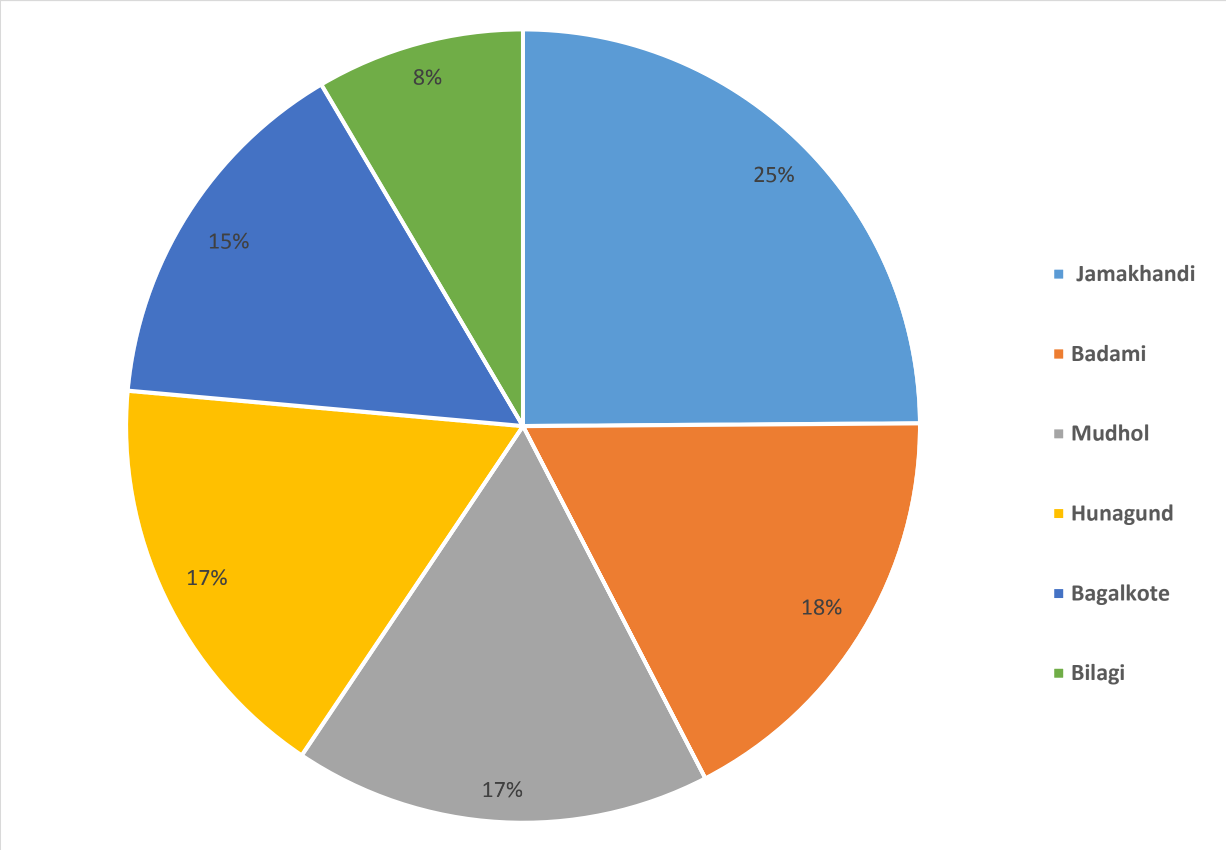

ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಸಂಖ್ಯೆ–2011

ಜನಸಾಂದ್ರತೆ

ಪ್ರತಿ ಚ.ಕೀ. ಮೀ ನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಒಟ್ಟು ಜನ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಜನಸಾಂದ್ರತೆ ಎನ್ನುವರು. ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಸಾಂದ್ರತೆಯು ಪ್ರತಿ ಚದರ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ 288 ಇದೆ.

Density (per sq.km)

Sl.No	Taluks	Density
1	Badami	241
2	Bagalkot	304
3	Bilagi	206
4	Hunagund	236
5	Jamakhandi	403
6	Mudhol	337

ವಯೋವರ್ಗ

ವಯಸ್ಸಿನ ಆಧಾರದ ಮೇಲಿನ ಜನಸಂಖ್ಯೆ, ಇದು 2011ರ ಜನಗಣತಿಯ ವರದಿಯ ಪ್ರಕಾರ:–

ಬಾಗಲಕೋಟ:–

ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆಯು 11 ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ ಅವುಗಳೆಂದರೆ

1 ಬಾಗಲಕೋಟೆ

2 ರಬಕವಿ ಬನಹಟ್ಟಿ

3 ಜಮಖಂಡಿ

4 ಮುಧೋಳ

5 ಇಲಕಲ್

6 ಹುನುಗುಂದ

7 ಬಾದಾಮಿ

8 ಗುಳೇದಗುಡ್ಡ

9 ಮಹಾಲಿಂಗಪುರ

10 ಬೀಳಗಿ

11 ತೇರದಾಳ

2011 ರಲ್ಲಿ ಬಾಗಲಕೋಟೆಯು 18,89,752 ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಪುರುಷರು 9.50.111 ಮಹಿಳೆಯರು 9.39.641. 2001 ರಲ್ಲಿ ಬಾಗಲಕೋಟೆ 16.51.892 ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಪುರುಷರು 8,34,237 ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರು 8.17.645. 2001 ರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ 14.40 ರಷ್ಟು ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿದೆ. ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಭಾರತದ ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜ್ಯದ ಒಂದು ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿದೆ ಇದು 10 ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿದೆ.

ಮುಧೋಳ

ಭಾರತದ 2011ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಈ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಮುಧೋಳ ಜನಸಂಖ್ಯೆ 2.85.915 ಜನರು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 1.42.961 ಪುರುಷರು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರು 1.42.945 ಇದ್ದಾರೆ 2022 ರಲ್ಲಿ ಮುಧೋಳ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು 3.65,971 ಅಂದಾಜಿಸಲಾಗಿದೆ ಸಾಕ್ಷರರು 1.58.395 ಪುರುಷರು 90.219 ಮಹಿಳೆಯರು 68.176 ಇದ್ದಾರೆ ಒಟ್ಟು ಕೆಲಸಗಾರರು 1,29,253 ಬಹು ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಅದರಲ್ಲಿ 77,777 ಪುರುಷರು 51.476 ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದಾರೆ ಒಟ್ಟು 41.814 ಕೃಷಿಕರು ಕೃಷಿಯ ಬೇಸಾಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ ಅವರಲ್ಲಿ 29.814 ಪುರುಷರು11.929 ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದಾರೆ ಮುಧೋಳದಲ್ಲಿ 46.600 ಜನರು ಖುಷಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಪುರುಷರು 21.466 ಮಹಿಳೆಯರು 25.134 ಇದ್ದಾರೆ. ಮುಧೋಳ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ 73 ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ 2023ರಲ್ಲಿ ಮುಧೋಳ ಜನಸಂಖ್ಯೆ3,77.408 ಆಗಿದೆ.

ಬೀಳಗಿ

2011ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ 1.60.294 ಜನರು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಇದರಲ್ಲಿ 80147 ಪುರುಷರು 80147 ಮಹಿಳೆಯರು ಇದ್ದಾರೆ ಬೀಳಗಿ 2022 ರಲ್ಲಿ 2.05.176 ಎಂದು ಅಂದಾಜಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಾಕ್ಷರರು 88604 ರಲ್ಲಿ ಪುರುಷರು 51.555 ಮಹಿಳೆಯರು 37.049 ಇದ್ದಾರೆ ಒಟ್ಟು ಕೆಲಸಗಾರರು 74.968 ಬಹು ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಇದರಲ್ಲಿ 42.205 ಪುರುಷರು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರು 32.765 ಇದ್ದಾರೆ ಒಟ್ಟು 19.529 ಕೃಷಿಕರು ಕೃಷಿ ಬೇಸಾಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ ಇದರಲ್ಲಿ 14.491 ಪುರುಷರು ಕೃಷಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರು 5038 ಇದ್ದಾರೆ ಬೀಳಗಿಯಲ್ಲಿ 26881 ಜನರು ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಪುರುಷರು 11689 ಮಹಿಳೆಯರು 15192 ಇದ್ದಾರೆ ಬೀಳಗಿ ತಾಲೂಕು 71 ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಪ್ರಮುಖ ಗ್ರಾಮಗಳೆಂದರೆ ಅಮಲಜರಿ, ಗಲಗಲಿ, ಛವಡಾಪುರ, ಯಂಕಂಚಿ ಮುಂತಾದವು.

ಹುನಗುಂದ

2011 ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ 3.21.338 ಜನರು ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪುರುಷರು 1.61.741 ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರು 1.59.597 ಜನರು ಇದ್ದಾರೆ. ಹುನಗುಂದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು 2022 ರಲ್ಲಿ 4.11.313 ಎಂದು ಅಂದಾಜಿಸಲಾಗಿದೆ ಸಾಕ್ಷರರು 1.93.667 ಪುರುಷರು 1.14.366 ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರು 79.331 ಇದ್ದಾರೆ ಒಟ್ಟು ಕೆಲಸಗಾರರು 1.40.894 ಬಹು ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ್ದಾರೆ ಇದರಲ್ಲಿ 87401 ಪುರುಷರು 53493 ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದಾರೆ ಒಟ್ಟು 24359 ಕೃಷಿಕರು ಕೃಷಿ ಬೇಸಾಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಇದರಲ್ಲಿ ಪುರುಷರು 19515 ಕೃಷಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರು 4844 ಇದ್ದಾರೆ ಹುಲಗುಂದದಲ್ಲಿ 28578 ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಪುರುಷರು 13302 ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರು 15276 ಇದ್ದಾರೆ ಹುನಗುಂದ ತಾಲೂಕು ಒಟ್ಟು 156 ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ

ಜಮಖಂಡಿ

2011ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಜಮಖಂಡಿ ತಾಲೂಕಿನ ಜನಸಂಖ್ಯೆ 4,70.176 ಜನರು ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ 2.37.086 ಪುರುಷರು 233090 ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದಾರೆ 2022 ರಲ್ಲಿ ಜಮಖಂಡಿಯ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು 6,01,825 ಎಂದು ಅಂದಾಜಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಾಕ್ಷರ 2,72,197 ಪುರುಷರು 153901 ಮಹಿಳೆಯರು 118296 ಇದ್ದಾರೆ ಇದ್ದಾರೆ ಒಟ್ಟು ಕೆಲಸಗಾರರು 189471 ಬಹು ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಬಹು ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ ಅದರಲ್ಲಿ 1,26,399 ಪುರುಷರು 63,072 ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದಾರೆ ಒಟ್ಟು 51078 ಕೃಷಿ ದೇಸಾಯವನ್ನು ಪುರುಷರು ಕೃಷಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು 10321 ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದಾರೆ ಜಮಖಂಡಿಯಲ್ಲಿ 47,391 ಜನರು ಖುಷಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಪುರುಷರು 24845 ಮಹಿಳೆಯರು 22546 ಇದ್ದಾರೆ ಜಮಖಂಡಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 70 ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಪ್ರಮುಖ ಗ್ರಾಮಗಳೆಂದರೆ ಕಲ್ಹಟ್ಟಿ, ತೇರದಾಳ, ಹಳಿಂಗಳಿ, ಆಸಂಗಿ ಮುಂತಾದವು.

ಬಾದಾಮಿ

2011ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಬಾದಾಮಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ 3,30,860 ಜನರು ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ ಅದರಲ್ಲಿ 1,66,748 ಪುರುಷರು ಮತ್ತು 1,64,112 ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದಾರೆ ಬದಾಮಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು 2022 ರಲ್ಲಿ 4,23,501 ಎಂದು ಅಂದಾಜಿಸಲಾಗಿದೆ ಸಾಕ್ಷರರು 1,91,168 ಪುರುಷರು 1,14,397 ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರು 79,771 ಇದ್ದಾರೆ ಒಟ್ಟು ಕೆಲಸಗಾರರು 1,52,321 ಬಹು ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಪುರುಷರು 91,884 ಮತ್ತು 60,437 ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದಾರೆ ಒಟ್ಟು 32,863 ಕೃಷಿಕರು ಕೃಷಿ ಬೇಸಾಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ ಅವರಲ್ಲಿ 26,595 ಪುರುಷರು ಕೃಷಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು 6268 ಜನ ಮಹಿಳೆಯರು ಇದ್ದಾರೆ ಬಾದಾಮಿಯಲ್ಲಿ 44,615, ಜನರ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಪುರುಷರು 19,765 ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರು 24,850 ಜನರು ಇದ್ದಾರೆ. ಬಾದಾಮಿ ತಾಲೂಕು ಒಟ್ಟು 149 ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಅವುಗಳೆಂದರೆ ನೀರ ಬೂದಿಹಾಳ, ಯಂಡಿಗೇರಿ, ಕರಡಿಗುಡ್ಡ ಮುಂತಾದವು.

ಬಾಗಲಕೋಟೆ ತಾಲೂಕು

2011ರ ಜನಗಣತಿ ಪ್ರಕಾರ ಬಾಗಲಕೋಟೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ 2,85,114 ಜನರ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ ಅವರಲ್ಲಿ 1,43,220 ಪುರುಷರು ಮತ್ತು 1,41,894 ಮಹಿಳೆಯರು ಇದ್ದಾರೆ ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು 2022 ರಲ್ಲಿ 3,64,946 ಎಂದು ಅಂದಾಜಿಸಲಾಗಿದೆ ಸಾಕ್ಷರರು 1,82,569 ರಲ್ಲಿ ಪುರುಷರು 1,03,801 ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರು 78,768 ಇದ್ದಾರೆ ಒಟ್ಟು ಕೆಲಸಗಾರರು 1,18,075 ಬಹು ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ ಅವರಲ್ಲಿ 75,849 ಪುರುಷರು ಮತ್ತು 42,226 ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದಾರೆ ಒಟ್ಟು 16,313 ಕೃಷಿಕರು ಕೃಷಿ ಬೇಸಾಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ ಅವರಲ್ಲಿ 13,396 ಪುರುಷರು ಕೃಷಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು 2674 ಮಹಿಳೆಯರು ಇದ್ದಾರೆ ಬಾಗಲಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ 27,747 ಜನರು ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಪುರುಷರು 12,804 ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರು 14,943 ಇದ್ದಾರೆ. ಬಾಗಲಕೋಟೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 95 ಗ್ರಾಮಗಳಿವೆ ಅವುಗಳೆಂದರೆ ಉದಗಟ್ಟಿ, ಅಂಕಲಗಿ, ಕಲಾದಗಿ, ಚಿಕ್ಕಆಸಂಗಿ, ಯಡಹಳ್ಳಿ2023ರಲ್ಲಿ ಬಾಗಲಕೋಟ ತಾಲೂಕಿನ ಜನಸಂಖ್ಯೆ 3,76,350 ಆಗಿದ

ತೇರದಾಳ

ತೆರದಾಳ ಟೌನ್ ಮುನ್ಸಿಪಲ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಪ್ರಕಾರ 26,088 ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಇದರಲ್ಲಿ 13,173 ಪುರುಷರು ಮತ್ತು 12,915 ಮಹಿಳೆಯರು ಇದ್ದಾರೆ ಜನಗಣತಿಯು ಇಂಡಿಯಾ 2011ರ ವರದಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಮಹಿಳೆಯರದಾಗಿದೆ 0–6 ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳ ಜನಸಂಖ್ಯೆ 3609 ಆಗಿದೆ ತೇರದಾಳ ಟೌನ್ ಮುನ್ಸಿಪಲ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ನ ಪ್ರಕಾರ 5142 ಮನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ

2023ರಲ್ಲಿ ತೇರದಾಳ ಟೌನ್ ಮುನ್ಸಿಪಲ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಪ್ರಸ್ತುತ ಜನಸಂಖ್ಯೆ 35,900 ಆಗಿದೆ ತೇರದಾಳ್ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ 10,191 ಜನರು ಕೆಲಸ ಅಥವಾ ವ್ಯಾಪಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ ಇದರಲ್ಲಿ 7277 ಪುರುಷರು 2914 ಮಹಿಳೆಯರು ಇದ್ದಾರೆ ಜನಗಣತಿಯ ಸಮೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಗಾರರನ್ನು ವ್ಯಾಪಾರಿ ಸೇವೆ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಕ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಮಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ತೊರಗಿದ್ದಾರೆ 10,191 ಜನರು ಈ ಮೇಲಿನ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ

ಗುಳೇದಗುಡ್ಡ

ಗುಳೇದಗುಡ್ಡ ಟೌನ್ ಮುನ್ಸಿಪಲ್ ಪ್ರಕಾರ 33,382 ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಇದರಲ್ಲಿ 16,631 ಪುರುಷರು ಮತ್ತು 16,751 ಮಹಿಳೆಯರು ಇದು 2011ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಮಹಿಳೆಯರ ಜನಸಂಖ್ಯೆ 0–6 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು 3738 ಆಗಿದೆ.ಗುಳೇದಗುಡ್ಡ ಟೌನ್ ಮುನ್ಸಿಪಲ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ನಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾನುಪಾತವು ರಾಜ್ಯದ ಸರಾಸರಿ 973 ವಿರುದ್ಧ 1007 ಆಗಿದೆ ಗುಳೇದಗುಡ್ಡ ಟೌನ್ ಮುನ್ಸಿಪಲ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ನ ಪ್ರಕಾರ 6,466 ಮನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. 2023ರ ಗುಳೇದಗುಡ್ಡ ಟೌನ್ ಮುನ್ಸಿಪಲ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಂದಾಜು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು 45,000 ಆಗಿದೆ

ಮಹಾಲಿಂಗಪುರ

ಮಹಾಲಿಂಗಪುರ ಟೌನ್ ಮುನ್ಸಿಪಲ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ನ ಪ್ರಕಾರ 36,055 ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಅದರಲ್ಲಿ 18,208 ಪುರುಷರು ಮತ್ತು 17,847 ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದಾರೆ ಇದು 2011ರ ವರದಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಮಹಿಳೆಯರ ಜನಸಂಖ್ಯೆ 0–6 ವರ್ಷದ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳು ಜನಸಂಖ್ಯೆ 5000 ಆಗಿದೆ ಮಹಾಲಿಂಗಪುರ ಟೌನ್ ಮುನ್ಸಿಪಲ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ನಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಸರಾಸರಿ ಲಿಂಗಾನುಪಾತವು 973 ವಿರುದ್ಧ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ 980 ರಷ್ಟಿದೆ ಮಹಾಲಿಂಗಪುರ ಟೌನ್ ಮುನ್ಸಿಪಾಲ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ನ ಪ್ರಕಾರ 7212 ಮನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಮಹಾಲಿಂಗಪುರ ಕೆಲಸದ ವಿವರ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ 13,099 ಜನರು ಕೆಲಸ ಅಥವಾ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಪುರುಷರು 10,060 ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರು 3039 ಇದ್ದಾರೆ 2023ರಲ್ಲಿ ಮಹಾಲಿಂಗಪುರ ಟೌನ್ ಮುನ್ಸಿಪಲ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ನ ಪ್ರಸ್ತುತ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು 48,000 ಆಗಿದೆ.

ರಬಕವಿ ಬನಹಟ್ಟಿ

ರಬಕವಿ ಬನಹಟ್ಟಿ ಸಿಟಿ ಮುನ್ಸಿಪಲ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಪ್ರಕಾರ 77,004 ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಇದರಲ್ಲಿ 38,086 ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು 38,918 ಪುರುಷರು ಇದ್ದಾರೆ ಇದು 2011ರ ವರದಿಯಾಗಿದೆ 0–6 ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳ ಜನಸಂಖ್ಯೆ 10,811 ಆಗಿದೆ ರಬಕವಿ ಬನಹಟ್ಟಿ ನಗರ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಾನುಪಾತವು ರಾಜ್ಯದ ಸರಾಸರಿ 973 ವಿರುದ್ಧ 979 ಆಗಿದೆ ರಬಕವಿ ಬನಹಟ್ಟಿ ನಗರ ಮುನಿಸಿಪಾಲ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ನ ಪ್ರಕಾರ 15,323 ಮನೆಗಳಿಗೆ ರಬಕವಿ ಬನಹಟ್ಟಿ ಕೆಲಸದ ವಿವರ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ 31,385 ಜನರು ಕೆಲಸ ಅಥವಾ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಇದರಲ್ಲಿ 22,012 ಪುರುಷರು 9,375 ಮಹಿಳೆಯರು ಇದ್ದಾರೆ 2023ರಲ್ಲಿ ರಬಕವಿ ಬಣ್ಣಹಟ್ಟಿಯ ಪ್ರಸ್ತುತ ಜನಸಂಖ್ಯೆ 1,06,000 ಆಗಿದೆ.

ಇಲಕಲ್

ಇಲಕಲ್ ಸಿಟಿ ಮುನ್ಸಿಪಲ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ನ ಪ್ರಕಾರ 60,242 ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಅದರಲ್ಲಿ 30,265 ಪುರುಷರು 29,977 ಮಹಿಳೆಯರು ಇದ್ದಾರೆ ಇದು 2011ರ ಜನಗಣತಿಯ ವರದಿಯಾಗಿದೆ 0–6 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು 8131 ಆಗಿದೆ ಇಲಕಲ್ ನಗರ ಪುರಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಅನುಪಾತವು ರಾಜ್ಯದ ಸರಾಸರಿ 973 ರ ವಿರುದ್ಧ 990 ಆಗಿದೆ ಇಲಕಲ್ ನಗರದ ಮುನಿಸಿ ಪಲ್ ಸಿಲ್ ನ ಪ್ರಕಾರ 11,472 ಮನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಇಳಕಲ್ ಕೆಲಸದ ವಿವರ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ 23,897 ಜನರು ಕೆಲಸ ಅಥವಾ ವ್ಯಾಪಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ ಇದರಲ್ಲಿ 16,740 ಪುರುಷರು ಇದ್ದಾರೆ 7157 ಮಹಿಳೆಯರು ಇದ್ದಾರೆ 2023ರಲ್ಲಿ ಇಳಕಲ್ 120 ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು

ಹೊಂದಿದೆ. 2011ರಲ್ಲಿ 96 ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. 2023ರಲ್ಲಿ ಇಳಕಲ್ ನಗರದ ಪುರಸಭೆಯ ಪ್ರಸ್ತುತ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು 82,000 ಎಂದು ಅಂದಾಜಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಲಿಂಗಾನುಪಾತ

ಲಿಂಗಾನುಪಾತ 2011 ಬಾಗಲಕೋಟೆ :

"ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಪುರುಷರಿಗೆ ಇರುವ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿದೆ."

ಲಿಂಗಾನುಪಾತವನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಪುರುಷರಿಗೆ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲಾಗಿದೆ ಗಂಡು ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡು ಸಮನಾಗಿ ಪರಗಣಿಸುವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ಅನುಪಾತವೂ ಪ್ರತಿ ಸಾವಿರ ಪುರುಷರಿಗೆ 1:1 ಅಥವಾ 1000 ಸ್ತ್ರೀಯರು ಹತ್ತಿರ ಇರಬೇಕು

ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಲಿಂಗಾನುಪಾತ 2001 – 2011 ತಾಲೂಕ ಆರು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಕಾಣಬಹುದು:

ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ 2001–2011 ರ ಲಿಂಗಾನುಪಾತವನ್ನು ತಾಲೂಕು ಮತ್ತು ನಗರ ಗ್ರಾಮೀಣದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಹಂಚಿಕೆ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದ

1) ಬಾದಾಮಿ:

ಬಾದಾಮಿ ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಂದು ತಾಲೂಕು ವಾಗಿದೆ ಇದರ ಲಿಂಗಾನುಪಾತ 2001ರ ನಗರ ಲಿಂಗಾನುಪಾತ 969 ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಲಿಂಗಾನುಪಾತ 996 ಒಟ್ಟಾರೆ ಒಂದರ ಬಾದಾಮಿ ಲಿಂಗಾನುಪಾತವು 991 ಆಗಿದೆ 2011ರ ಬಾದಾಮಿಯಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾನುಪಾತ ಗ್ರಾಮೀಣದಲ್ಲಿ 979 ಹಾಗೂ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ 990 ಆಗಿದೆ ಒಟ್ಟು 961 ವಾಗಿದೆ ಬಾದಾಮಿ ತಾಲೂಕಿನ ಒಟ್ಟು ದಶಕದ ಶೇಕಡವಾರು ಬದಲಾವಣೆ 2001 ರಿಂದ 2011ರವರೆಗೆ –1.01 % ವಾಗಿದೆ

2) ಬಾಗಲಕೋಟೆ ನಗರ:

ಬಾಗಲಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ 2001ರ ಲಿಂಗಾನುಪಾತ ಗ್ರಾಮೀಣ ನೈನ್ 995 ಹಾಗೂ ನಗರ 944 ಒಟ್ಟು 976 ಲಿಂಗಾನುಪಾತವಾಗಿದ್ದು 2011ರಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಲಿಂಗಾನುಪಾತ 994 ಆಗಿದೆ ಹಾಗೂ ನಗರ ಲಿಂಗಾನುಪಾತ 985 ಒಟ್ಟು 990 ಆಗಿದ್ದು ದಶಕದ ಒಟ್ಟು ಶೇಕಡಾವಾರು ಬದಲಾವಣೆ 2001 –2011 ಶೇಕಡ 1.43 ಆಗಿದೆ.

3) ಬೀಳಗಿ

2001 ರ ಬೀಳಗಿಯ ಲಿಂಗಾನುಪಾತ ಗ್ರಾಮೀಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ 994 ಹಾಗೂ ನಗರ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಲಿಂಗಾನುಪಾತ 982 ಒಟ್ಟು 997 ಆಗಿದ್ದು 2011 ಬೀಳಗಿಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಲಿಂಗಾನುಪಾತ 997 ಹಾಗೂ ನಗರ 1021 ಒಟ್ಟು ಲಿಂಗಾನುಪಾತವಾಗಿದ್ದು 2001– 2011 ಒಟ್ಟು ಶೇಕಡವಾರು 0.81 ಆಗಿದೆ.

4) ಗುಳೇದಗುಡ್ಡ

2001 ಗುಳೇದಗುಡ್ಡ ಲಿಂಗನಪಾತವು ಗ್ರಾಮೀಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ರೂ.1002 ಲಿಂಗಾನುಪಾತದ1002 ಆಗಿದೆ 2011ರಲ್ಲಿ ಗುಳೇದಗುಡ್ಡವ ಲಿಂಗಾನುಪಾತ ಗ್ರಾಮೀಣ ಹಾಗೂ ನಗರ ಸರಾಸರಿ 985 –1007 ಒಟ್ಟು ಲಿಂಗನಪಾತ 993 ಶೇಕಡ ಒಟ್ಟು 2001–2011ರ 0.9 ಆಗಿದೆ

5) ಹನುಗುಂದ

2001 ರ ಹುನಗುಂದ ತಾಲೂಕಿನ ಲಿಂಗಾನುಪಾತವು ಪ್ರತಿ ನಗರದಲ್ಲಿ 991 ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಕ್ಷೇತ್ರದ 973 ಒಟ್ಟು ಲಿಂಗಾನುಪಾತ 989 ವಾಗಿದ್ದು 2011ರಲ್ಲಿ ಹುನುಗುಂದ್ ತಾಲೂಕಿನ ಲಿಂಗಾನುಪಾತವು ಗ್ರಾಮೀಣದಲ್ಲಿ 989 ಹಾಗೂ ನಗರ 975 ಲಿಂಗನಪಾತ 984 ದಶಕದ ಶೇಕಡವಾರು ಬದಲಾವಣೆ 0.51 ಆಗಿದೆ

6) ಇಳಕಲ್

ಇಳಕಲ್ 2001ರ ಲಿಂಗನಪಾತ 2001ರಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ 991 ಮತ್ತು ನಗರದ 977 ಒಟ್ಟು ಲಿಂಗಾನುಪಾತ 986 2011ರಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ 983 ಹಾಗೂ ನಗರ ಒಟ್ಟು 989 ಹಾಗೂ ಶೇಕಡಾವಾರು ಬದಲಾವಣೆ ಶೇಕಡಾ 0.3 ಆಗಿದೆ

7) ಜಮಖಂಡಿ

ಜಮಖಂಡಿ ತಾಲೂಕಿನ 2001 ಲಿಂಗಾನುಪಾತದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ 961 ಹಾಗೂ ನಗರ 983 ಲಿಂಗಾನುಪಾತ ಹಾಗೂ9 ಒಟ್ಟು 967 ಹಾಗೂ 2001ರಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಲಿಂಗಾನುಪಾತ 977 ಹಾಗೂ ನಗರದ ಲಿಂಗಾನುಪಾತದಲ್ಲಿ ಅಂಕಿ ಅಂಶ 1, 031 ಒಟ್ಟು 991 ಆಗಿದೆ ದಶಕವಾರು ಶೇಕಡ 2.48 ಆಗಿದೆ

8) ಮುಧೋಳ

2001ರ ಮುಧೋಳ ತಾಲೂಕಿನ ಲಿಂಗಾನುಪಾತವು ಅಂಕಿ ಅಂಶ ಗ್ರಾಮೀಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ 961 ಮತ್ತು ನಗರದ 983 ಒಟ್ಟು 980 ಆಗಿದ್ದು 2011ರ ಲಿಂಗಾನುಪಾತದ ಅಂಕಿ ಅಂಶವು ಗ್ರಾಮೀಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ 1001 ಹಾಗೂ ನಗರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ 1003 ಒಟ್ಟು 1002 ಶೇಕಡವಾರು 2.24 ಆಗಿದ್ದು

9) ರಬಕವಿ–ಬನಹಟ್ಟಿ

ರಬಕವಿ ಬನಹಟ್ಟಿ ತಾಲೂಕಿನ ಲಿಂಗಾನಪಾತವು ಗ್ರಾಮೀಣ ಕ್ಷೇತ್ರ ಲಿಂಗಾನುಪಾತ 960 ಹಾಗೂ ನಗರ ಲಿಂಗಾನುಪಾತ 970 ಒಟ್ಟು ಲಿಂಗಾನುಪಾತ 965 ಹಾಗೂ 2011 ರಬಕವಿ ಬನಹಟ್ಟಿ ಲಿಂಗಾನುಪಾತ ಗ್ರಾಮೀಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ 973 ನಗರ 979 ಒಟ್ಟು 976 ಹಾಗೂ ಶೇಕಡವಾರು 1.14 ಪ್ರಸೆಂಟೇಜ್ ಆಗಿದ್ದು ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಟ್ಟು ಲಿಂಗಾನುಪಾತ 2001ರಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ 984 ಹಾಗೂ ನಗರ 970 ಒಟ್ಟು 980 ಹಾಗೂ 2011ರಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ 987 ಹಾಗೂ ನಗರದಲ್ಲಿ 994 ಹಾಗೂ ಒಟ್ಟು 989 ಲಿಂಗಾನುಪಾತವು 0.92%ಆಗಿದ್ದು

Sex ratio

Sl.No	Taluks	Sex Ratio
1	Badami	984
2	Bagalkot	990
3	Bilagi	1000
4	Hunagund	987
5	Jamakhandi	983
6	Mudhol	998

ಸಾಕ್ಷರತೆ

ಸಾಕ್ಷರತೆಯನ್ನು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಓದಲು ಮತ್ತು ಬರೆಯಲು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸಲಾಗುವುದು. ವಿವಿಧ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮೂಲಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಸಾಕ್ಷರ ಎಂಬ ಪದ ಹಲವಾರು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾವಂತರ ಅಥವಾ ಓದಲು ಮತ್ತು ಬರೆಯಬಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿ. 2011ರ ಪ್ರಕಾರ ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಟ್ಟು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣ 69.38 ರಷ್ಟಿದೆ. ಅಂದರೆ ಐದು ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟ 100 ಜನರಲ್ಲಿ 69.38 ಜನರು ಸಾಕ್ಷರಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಟ್ಟು 30 ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷರತೆ ದರ ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆಯ 22ನೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ ಭಾರತದ ಒಟ್ಟು 640 ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆಯು 249 ನೇ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

2011 ಪ್ರಕಾರ ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ 11,13,412 ಇದೆ.ಇದರಲ್ಲಿ ಪುರುಷರು 6,41,388 ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರು 4,72,024 ರಷ್ಟು ಇದೆ.ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಟ್ಟು ಸಾಕ್ಷರತೆ68.82 ರಷ್ಟು ಇದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪುರುಷರು79.23 ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರು 58.40 ಇದೆ. ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರ ಒಟ್ಟು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣ64.20 ಮತ್ತು ನಗರ ಜನರ ಒಟ್ಟು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣ 78.58 ರಷ್ಟು ಇದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಕ್ಷರತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಜಿಲ್ಲೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ 88.22 ಮತ್ತು ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಸಾಕ್ಷರತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಜಿಲ್ಲೆ ಯಾದಗಿರಿ 51.83 ರಷ್ಟಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಕ್ಷರತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ರಾಜ್ಯ ಮಿಜೋರಾಂ ಸೆರ್ಚಿಪ ಜಿಲ್ಲೆ98.76 ಮತ್ತು ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಹೊಂದಿದ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ ಅಲಿರಾಜಪುರ ಜಿಲ್ಲೆ37.2 ರಷ್ಟು ಇದೆ. ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣ ತಾಲೂಕುವಾರ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ತಾಲೂಕುಗಳು 2011ರ ಪ್ರಕಾರ ಸಾಕ್ಷರತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

1. ಬಾಗಲಕೋಟ

2011ರ ಪ್ರಕಾರ ಬಾಗಲಕೋಟ ತಾಲೂಕು ಒಟ್ಟು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣ73.97 ಇದೆ. ಬಾಗಲಕೋಟ ತಾಲೂಕಿನ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣ66.36 ರಷ್ಟಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪುರುಷರ ಪ್ರಮಾಣ 79.15 ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರ ಪ್ರಮಾಣ 53.65 ಇದೆ. ನಗರ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣ 85.40 ಇದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪುರುಷರ ಪ್ರಮಾಣ 91.73 ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರ ಪ್ರಮಾಣ 79.04 ಇದೆ. ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಾಗಲಕೋಟ ತಾಲೂಕು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಒಂದನೇ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

2. ಹುನುಗುಂದ

ಹುನುಗುಂದ ತಾಲೂಕಿನ ಒಟ್ಟು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣ 70.11 ರಷ್ಟು ಇದೆ. ಹುನುಗುಂದ ತಾಲೂಕಿನ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರ ಒಟ್ಟು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣ 65.64 ಇದೆ. ಪುರುಷರ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣ 79.93 ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣ51.28 ರಷ್ಟು ಇದೆ. ನಗರದ ಪುರುಷರ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣ 86.68 ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣ 67.53 ರಷ್ಟಿದೆ. ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹುನುಗುಂದ ತಾಲೂಕು ಎರಡನೇ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

3. ಬಾದಾಮಿ

ಬಾದಾಮಿ ತಾಲೂಕಿನ ಒಟ್ಟು ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಪ್ರಮಾಣ 68.43 ರಷ್ಟು ಇದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪುರುಷರ ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಪ್ರಮಾಣ 80.34 ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣ 56.43 ರಷ್ಟು ಇದೆ. ಬಾದಾಮಿ ತಾಲೂಕು ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣ64.49 ಇದೆ. ನಗರ ಜನರ ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಪ್ರಮಾಣ 79.05 ರಷ್ಟಿದೆ. ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಾದಾಮಿ ತಾಲೂಕು 3 ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ.

4. ಜಮಖಂಡಿ

ಜಮಖಂಡಿ ತಾಲೂಕಿನ ಒಟ್ಟು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣ 67.86 ಇದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪುರುಷರ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣ 76.41 ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣ 59.29 ಇದೆ. ಜಮಖಂಡಿ ತಾಲೂಕಿನ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರ ಒಟ್ಟು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣ63.30 ಇದೆ. ನಗರ ಜನರ ಒಟ್ಟು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣ 76.63 ರಷ್ಟಿದೆ. ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಜಮಖಂಡಿ ತಾಲೂಕು 4ನೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ.

5. ಮುಧೋಳ

ಮುಧೋಳ ತಾಲೂಕಿನ ಒಟ್ಟು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣ 66.57ರಷ್ಟಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪುರುಷರ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣ 75.83 ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣ 57.38 ರಷ್ಟಿದೆ. ಮುಧೋಳ್ ತಾಲೂಕಿನ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರ ಒಟ್ಟು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣ 62.34 ಇದೆ. ಮತ್ತು ನಗರ ಜನರ ಒಟ್ಟು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣ 77.51 ರಷ್ಟು ಇದೆ. ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮುಧೋಳ ತಾಲೂಕು 5ನೇ ತಾಲೂಕು ಆಗಿದೆ.

6. ಬೀಳಗಿ

ಬೀಳಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಒಟ್ಟು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣ 65.05 ಇದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪುರುಷರ ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಪ್ರಮಾಣ 76.25ರಷ್ಟು ಇದೆ. ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣ 54.01 ಇದೆ. ತಾಲೂಕಿನ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣ 63.59 ಇದೆ. ನಗರ ಜನರ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಪ್ರಮಾಣ 76.54 ಇದೆ. ಬೀಳಗಿ ತಾಲೂಕು ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಹೊಂದಿದ ಬೀಳಗಿ ತಾಲೂಕು ಆಗಿದೆ.

Sl.No	Taluks	Rural			Urban			Total		
		Male	Female	Total	Male	Female	Total	Male	Female	Total
1	Badami	78.32	51.29	64.09	88.27	69.88	79.09	80.90	56.17	68.60
2	Bagalkot	80.14	53.56	66.84	92.57	79.57	86.14	85.16	63.91	74.57
3	Bilagi	73.53	52.73	64.10	85.86	82.40	72.29	75.71	56.06	65.58
4	Hunagund	80.76	51.36	66.14	87.04	67.59	77.55	83.34	57.69	70.58
5	Jamakhandi	73.93	54.44	64.25	84.24	54.44	76.45	77.65	59.78	68.77
6	Mudhol	73.53	52.73	63.10	84.85	69.63	77.25	70.71	57.41	66.06
Average		75.77	52.53	64.10	86.55	70.65	78.58	79.23	58.40	68.82

Taluk wise literacy rate in percentage in 2011

ಮಾರುಕಟ್ಟೆ

ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಪ್ರಕಾರಗಳಿವೆ ಅವೆಂದರೆ

1. **ದೈನಿಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ**
2. **ವಾರದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ**
3. **ಮಾಸಿಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ**
4. **ವಾರ್ಷಿಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ**

ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಪರಿಚಯ, ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಬಾಗಲಕೋಟೆಯು 18,89,752 ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ 11ನೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯು 139 ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಜಮಖಂಡಿ ತಾಲೂಕು ಅಧಿಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಬಾಗಲಕೋಟ ತಾಲೂಕು ಕಡಿಮೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಎನ್ನುವುದು ನಗರದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಆಕರ್ಷಣೀಯಯಂತಿದ್ದೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ದಿನನಿತ್ಯ ಮತ್ತು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅವಧಿಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಯಂತ್ರಿತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು 6, ಉಪಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು 13 ಒಟ್ಟು 19 ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ

ಕೈಗಾರಿಕೆ

ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು, ಸಿಮೆಂಟ್ ಕೈಗಾರಿಕೆಯು ಬೃಹತ್ ಕೈಗಾರಿಕೆಯಾಗಿದೆ. 296 ಬಟ್ಟೆ ಕೈಗಾರಿಕೆ, 224 ರಸಾಯನಿಕ ಕೈಗಾರಿಕೆ, 1,315 ಇಂಜಿನೀಯರಿಂಗ್ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ 38,818 ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜನರು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರ

ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಪ್ರಕಾರಗಳು (Types of Industries) -

1. ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಕೈಗಾರಿಕೆ (Large Scale Industries) – ಐದು ಕೋಟಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು, ಉದಾ: ಕಬ್ಬಿಣ ಮತ್ತು ಉಕ್ಕು, ಬಟ್ಟೆ ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಸಿಮೆಂಟ್ ಇತ್ಯಾದಿ.

2. ಮಧ್ಯಮ ಪ್ರಮಾಣದ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು (Medium Scale Industries) – ಐವತ್ತು ಲಕ್ಷದಿಂದ ಐದು ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಬಂಡವಾಳದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿರುವ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು, ಇವು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಲಕ್ಷಣ ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ.

3. ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು (Small Scale Industries) 50 ಲಕ್ಷರೂಪಾಯಿಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು, ಉದ್ಯಮ, ರೇಡಿಯೋ, ಸೈಕಲ್ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು. ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರು ಸ್ಥಳೀಯ ಅಥವಾ ಖಾಸಗಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಪೂರ್ಣಾವಧಿ ಅಥವಾ ಅಲ್ಪಾವಧಿಯ ಉದ್ಯೋಗವಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸಿರುವ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಗೃಹ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳೆನ್ನುವರು, ಉದಾ: ಕೋಳಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆ, ಆಟದ ವಸ್ತುಗಳು

ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಸ್ಥಾನೀಕರಣದ ಅಂಶಗಳು (Industrial Location Factors) -

1. **ಕಚ್ಚಾವಸ್ತುಗಳು** (ಖಚಿತಿ ಒಚಿಣಜಡಿಚಿಟ) ಯಾವುದೇ ಕೈಗಾರಿಕ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಜೀವನದ ಮೂಲಾಧಾರವಾಗಿವೆ, ಕಚ್ಚಾ ವಸ್ತುಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಪೂರೈಕೆಯಾಗಬೇಕು. ಇವುಗಳನ್ನು ತೂಕ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ತೂಕಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದ ಕಚ್ಚಾ ವಸ್ತುಗಳೆಂದು ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಉದಾ: ಕಬ್ಬು, ಸೆಣಬು ಮತ್ತು ಕಬ್ಬಿಣ ಇತ್ಯಾದಿ, 10 ಟನ್ ಕಬ್ಬಿನಿಂದ 1 ಟನ್ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತೂಕ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಕಚ್ಚಾ ವಸ್ತುಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಅದೇ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

2. **ಶಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು** (Power Resources) ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು, ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ, ನೈಸರ್ಗಿಕ ಅನಿಲ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯುಶಕ್ತಿ ಅಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರಬೇಕು. ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಸ್ಥಾನೀಕರಣ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇವುಗಳು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿವೆ.

3. **ವಾಯುಗುಣ** (Climate) ಕೆಲವು ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವುದರಿಂದ ಉತ್ತಮವಾದ ವಾಯುಗುಣ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಉದಾ: ಹತ್ತಿ ಬಟ್ಟೆ ಕೈಗಾರಿಕೆಗೆ ತೇವಯುಕ್ತ ವಾಯುಗುಣ ಆವಶ್ಯಕ.

4. **ಭೂಸ್ವರೂಪ** (Topography) ದೊಡ್ಡ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಮತ್ತು ಸಮತಟ್ಟಾದ ಭೂಮಿ ಅವಶ್ಯಕ. ಕಚ್ಚಾ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧವಸ್ತುಗಳ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ವಸತಿಗಾಗಿ ಮತ್ತು ರಸ್ತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲು ಭೂಪ್ರದೇಶ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

5. **ಸಾರಿಗೆ ಸೌಲಭ್ಯ** (Transportation Facility) – ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಗೆ ನಿರಂತರ ಕಚ್ಚಾವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಕೆ ಮಾಡಲು ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಸಾಗಿಸಲು ಉತ್ತಮ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ದರದ ಸಾರಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

6. **ಮಾರುಕಟ್ಟೆ** (Market) ಕೈಗಾರಿಕಾ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಳಸಲು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ವಿತರಣೆ ಮಾಡಲು, ಉತ್ತಮ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಸೌಲಭ್ಯವಿರಬೇಕು, ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದಂತೆ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

7. **ಬಂಡವಾಳ** (Capital) – ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಬಂಡವಾಳದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿರುವುದರಿಂದ ಹಣಕಾಸಿನ ನೆರವನ್ನು ನೀಡುವ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು ಸಹಕಾರ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಬಂಡವಾಳದ ನೆರವನ್ನು ನೀಡುವುವು, ದೊಡ್ಡ ನಗರಗಳು ಈ ರೀತಿಯ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಗರಗಳ ಹೊರ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಕೇಂದ್ರಿಕೃತವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

8. **ಕಾರ್ಮಿಕರು:** (Labour) – ಆಗ ದರದ, ಪರಿಣಿತ ಮತ್ತು ಯಥೇಚ್ಛ ಶ್ರಮವುಳ್ಳ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಕೈಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಲು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿರಬೇಕು. ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಿದ್ದರೆ ಇಂತಹ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಲಭ್ಯತೆಯಿರುವುದು.

9. **ಸರಕಾರದ ನೀತಿ** (Government Policy) ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಹಲವಾರು ಧ್ಯೆಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದು ಸರಕಾರದ ನೀತಿಯಾಗಿದೆ. ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಲು ತಾಂತ್ರಿಕ ಜ್ಞಾನದ ನೆರವು, ತೆರಿಗೆ ರಿಯಾಯಿತಿ, ವಿದ್ಯುಶಕ್ತಿ ಪೂರೈಕೆ ಮತ್ತು ಸಾರಿಗೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಸರಕಾರ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು.

ಸಾರಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ

ಪರಿಚಯ:

ಸ್ಥಳದಿಂದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಸರಕುಗಳು ಹಾಗೂ ಪ್ರಯಾಣಿಕರನ್ನು ಸಾಗಿಸುವ ಮಾಧ್ಯಮವೇ ಸಾರಿಗೆಯಾಗಿದೆ. ಕೈಗಾರಿಕೆ, ವ್ಯಾಪರದ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾರಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕಗಳು ಜೀವನಾಡಿಯಿದ್ದಂತೆ. ಖನಿಜ ಸಂಪನ್ಮೂಗಳು, ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಗಳು ಅರಣ್ಯ ವಸ್ತುಗಳು, ಶಕ್ತಿ ಸಾಧನಗಳೂ ದೊರೆಯುವುದು. ಇವುಗಳ ಸಮರ್ಥ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಆರ್ಥಿಕಾಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಸಾರಿಗೆ ಸೌಲಭ್ಯವು ಅಗತ್ಯ. ಕರ್ನಾಟಕವು ಕೃಷಿ ಪ್ರಧಾನ ರಾಜ್ಯ. ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯ, ಹಾಗೂ ಇತರೆ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಸಾಗಿಸಲು, ಗೊಬ್ಬರ, ಕೃಷಿ, ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಕೃಷಿ ವಲಯಗಳಿಗೆ ಸಾಗಿಸಲು ಸಾರಿಗೆಯು ಅವಶ್ಯಕ. ಗಣಿಯಿಂದ ಖನಿಜಗಳನ್ನು ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸಾಗಿಸಲು ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಸಾಗಿಸಲು ಸಾರಿಗೆಯು ಅವಶ್ಯಕ.

ಸಾರಿಗೆ ಅರ್ಥ: –

'ಒಂದು ಸ್ಥಳದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಸರಕುಗಳು ಹಾಗೂ ಪ್ರಯಾಣಿಕರನ್ನು ಸಾಗಿಸುವ ಮಾಧ್ಯಮವೇ ಸಾರಿಗೆಯಾಗಿದ.

ಸಾರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ 4 ವಿಧಗಳು

1. ರಸ್ತೆ ಸಾರಿಗೆ
2. ರೈಲು ಸಾರಿಗೆ
3. ವಾಯು ಸಾರಿಗೆ
4. ಜಲ ಸಾರಿಗೆ

1) ರಸ್ತೆ ಸಾರಿಗೆ

ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಳ್ಳಿ, ಪಟ್ಟಣ, ಹಾಗೂ ನಗರವು ಪ್ರಮುಖ ವಾಗಿ ರಸ್ತೆ ಸಾರಿಗೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿ, ರಾಜ್ಯ ಹೆದ್ದಾರಿ, ಜಿಲ್ಲಾ ಹೆದ್ದಾರಿ, ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ರಸ್ತೆಗಳು ಹೊಂದಿದ್ದು. ಇದು ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆಯೂ ರಸ್ತೆ ಸಾರಿಗೆಯು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದೆ.(ತಾಲೂಕುವಾರು ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ).

ರಸ್ತೆ ಸಾರಿಗೆಯ ವಿಧಗಳು

1) ರಾಷ್ಟೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿ

2) ರಾಜ್ಯ ಹೆದ್ದಾರಿ

3) ಜಿಲ್ಲಾ ಹೆದ್ದಾರಿ

4) ಗ್ರಾಮೀಣ ರಸ್ತೆಗಳು

1) ರಾಷ್ಟೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿ:–

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿಗಳು ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಧಾನಿ, ಬಂದರುಗಳು, ನಗರಗಳು ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸುತ್ತವೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿಗಳ ಒಟ್ಟು ಉದ್ದ 1971–72 ರಲ್ಲಿ 1,269 ಕಿ,ಮೀ ಇತ್ತು. ಮತ್ತು 2009–10 ರಲ್ಲಿ 4,490 ಕಿ,ಮೀ ಗಳಿಗೇರಿತು. ಇವುಗಳನ್ನು ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆಯ ಕೇಂದ್ರ ನಿಧಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 80.8 ಕಿ,ಮೀ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

2) ರಾಜ್ಯ ಹೆದ್ದಾರಿ:–

ಬದಾಮಿ ತಾಲೂಕು 225 ಕಿ ಮೀ ರಾಜ್ಯ ಹೆದ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ರಾಜ್ಯ ಹೆದ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ತಾಲೂಕುವಾಗಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹುನಗುಂದ ತಾಲೂಕುವು ರಾಜ್ಯ ಹೆದ್ದಾರಿಯು 212.67 ಕಿ ಮೀ ಉದ್ದವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಹಾಗೂ ಮುಧೋಳ ತಾಲೂಕುವು ರಾಜ್ಯ ಹೆದ್ದಾರಿಯು 163.53 ಕಿ ಮೀ ಉದ್ದವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಜಮಖಂಡಿ ತಾಲೂಕು ರಾಜ್ಯ ಹೆದ್ದಾರಿಯು 95.64 ಕಿ ಮೀ ಉದ್ದವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಹಾಗೂ ಕಡಿಮೆ ರಾಜ್ಯ ಹೆದ್ದಾರಿ ಹೊಂದಿರುವ ತಾಲೂಕುಗಳೆಂದರೆ ಬಾಗಲಕೋಟ ತಾಲೂಕುವು ರಾಜ್ಯ ಹೆದ್ದಾರಿಯು 70.92 ಕಿ ಮೀ ಉದ್ದವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಮತ್ತು ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ರಾಜ್ಯ ಹೆದ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ತಾಲೂಕುವೆಂದರೆ ಬೀಳಗಿ ಇದು 46.12 ಕಿ ಮೀ ರಾಜ್ಯ ಹೆದ್ದಾರಿ ಉದ್ದವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

3) ಜಿಲ್ಲಾ ರಸ್ತೆ:–

ಈ ರಸ್ತೆಗಳೂ ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನೂ ಪರಸ್ಪರ ಜೋಡಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನೂ ಸಂಪರ್ಕಿಸುತ್ತದೆ. ಜಿಲ್ಲಾ ರಸ್ತೆಯು ಕೂಡ ತಾಲೂಕುವಾರು ವಿಂಗಡನೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ ಅವುಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ. ಜಮಖಂಡಿಯು 374.28 ಕಿ ಮೀ ಉದ್ದದ ಜಿಲ್ಲಾ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಮುಧೋಳ ತಾಲೂಕುವು 340.29 ಕಿ ಮೀ ಉದ್ದದ ಜಿಲ್ಲಾ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಬಾಗಲಕೋಟ ನಗರವು 231.30 ಕಿ ಮೀ ಉದ್ದದ ಜಿಲ್ಲಾ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಹಾಗೂ ಹುನಗುಂದ ತಾಲೂಕುವು 225.88 ಕಿ ಮೀ ಉದ್ದದ ಜಿಲ್ಲಾ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಕಡಿಮೆ ಜಿಲ್ಲಾ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ತಾಲೂಕುಗಳೆಂದರೆ ಬದಾಮಿ ಹಾಗೂ ಬೀಳಗಿ. ಬದಾಮಿ ತಾಲೂಕುವು 198.95 ಕಿ ಮೀ ಉದ್ದದ ಜಿಲ್ಲಾ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಮತ್ತು ಬೀಳಗಿ ತಾಲೂಕುವು 215.50 ಕಿ ಮೀ ಉದ್ದದ ಜಿಲ್ಲಾ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

4) ಗ್ರಾಮೀಣ ರಸ್ತೆಗಳು:–

ಗ್ರಾಮೀಣ ರಸ್ತೆಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್ ಹೊಣೆಯಾಗಿದೆ. ಪಕ್ಕಾ ರಸ್ತೆ ಮತ್ತು ಕಚ್ಚಾ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ರಸ್ತೆಗಳು ತಾಲೂಕುವಾರು ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ.ಅವುಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ. ಬದಾಮಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಗ್ರಾಮೀಣ ರಸ್ತೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಕ್ಕಾ ರಸ್ತೆಯ 142.90 ಕಿ ಮೀ ಉದ್ದವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಹಾಗೂ ಕಚ್ಚಾ ರಸ್ತೆಯು 569.42 ಕಿ ಮೀ ಉದ್ದವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಬಾಗಲಕೋಟ ತಾಲೂಕನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಗ್ರಾಮೀಣ ರಸ್ತೆಗಳ ಹಂಚಿಕೆಯು ಪಕ್ಕಾ ರಸ್ತೆಯು 104.75 ಕಿ ಮೀ ಉದ್ದವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಹಾಗೂ ಕಚ್ಚಾ ರಸ್ತೆಯು 552.70 ಕಿ ಮೀ ಉದ್ದವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಬೀಳಗಿ ತಾಲೂಕನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಗ್ರಾಮೀಣ ರಸ್ತೆಗಳ ಹಂಚಿಕೆಯು ಪಕ್ಕಾ ರಸ್ತೆಯು 141.25 ಕಿ ಮೀ ಉದ್ದವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಹಾಗೂ ಕಚ್ಚಾ ರಸ್ತೆಯು 677 ಕಿ ಮೀ ಉದ್ದವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಹುನಗುಂದ ತಾಲೂಕುವು ಗ್ರಾಮೀಣ ರಸ್ತೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಕ್ಕಾ ರಸ್ತೆ 167.85 ಕಿ ಮೀ ಉದ್ದವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಹಾಗೂ ಕಚ್ಚಾ ರಸ್ತೆಯು 1032.15 ಕಿ ಮೀ ಉದ್ದವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಜಮಖಂಡಿ ತಾಲೂಕವು ಪಕ್ಕಾ ರಸ್ತೆಯು 184 ಕಿ ಮೀ ಉದ್ದವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು.ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಪಕ್ಕಾ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ತಾಲೂಕುವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ 1036.08 ಕಿ ಮೀ ಉದ್ದವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮುಧೋಳ ತಾಲೂಕವು ಪಕ್ಕಾ ರಸ್ತೆಯು 63.98 ಕಿ ಮೀ ಉದ್ದವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಹಾಗೂ ಕಚ್ಚಾ ರಸ್ತೆಯು 969.22 ಕಿ ಮೀ ಉದ್ದವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

2. ರೈಲು ಸಾರಿಗೆ: –

ರೈಲು ಸಾರಿಗೆಯು ಪ್ರಯಾಣಿಕರನ್ನು ಸರಕನ್ನು ಒಂದು ಸ್ಥಳದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಸಾಗಿಸಲು ಇರುವ ಪ್ರಮುಖ ಸಾರಿಗೆಯಾಗಿದೆ. ರೈಲು ಸಾರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿರುವ ಎರಡು ಸಮಾಂತರ ಉಕ್ಕಿನ ಹಳಿಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂಪರ್ಕವಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಚಲಿಸುವ ಚಕ್ರಗಳಿರುವ ಹಬೆ ಇಲ್ಲವೆ ಡೀಸೆಲ್ ಇಂಧನ ಬಳಸಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗುವ ಯಾಂತ್ರಿಕವಿಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರಗಳು ಅವುಗಳೆಂದರೆ. ಬ್ರಾಡ್ ಗೇಜ್, ಮೀಟರ್ ಗೇಜ್ ಮತ್ತು ನ್ಯಾರೋ ಗೇಜ್ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆಯು ರೈಲು ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ರೈಲು ನಿಲ್ದಾಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅವುಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ.

ಬಾಗಲಕೋಟ ರೈಲು ನಿಲ್ದಾಣ:–

ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಂಕ್ಷನ್ ರೈಲು ನಿಲ್ದಾಣ (ನಿಲ್ದಾಣ ಕೋಡ್ ಃಉಏ) ಭಾರತದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನೈಋತ್ಯ ರೈಲ್ವೆಯ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ರೈಲ್ವೆ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೈಲು ನಿಲ್ದಾಣವಾಗಿದೆ. ಈ ನಿಲ್ದಾಣವು ಗದಗ ಮತ್ತು ವಿಜಯಪುರದ ರೈಲು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಬಾಗಲಕೋಟ ಮತ್ತು ಹತ್ತಿರದ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೆ 3 ಪ್ಲಾಟ್ ಫಾರ್ಮಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದೆ.ಮತ್ತು ಡಿಸೆಂಬರ್ 2008ರಲ್ಲಿ ಮೀಟರ್ ಗೇಜ್ ನಿಂದ ಬ್ರಾಡ್ ಗೇಜ್ ಆಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಲಾಯಿತು.

ಬದಾಮಿ ರೈಲು ನಿಲ್ದಾಣ:–

ಬದಾಮಿ ರೈಲು ನಿಲ್ದಾಣ (ನಿಲ್ದಾಣ ಕೋಡ್ ಃಆಃ) ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳು ಇರುವುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನರು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ರೈಲು ನಿಲ್ದಾಣವು ಎರಡು ಪ್ಲಾಟ್ ಫಾರ್ಮ್ ಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು. ಅದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬದಾಮಿ ಟೌನ್ ಮತ್ತು ಹತ್ತಿರದ ಪಾರಂಪರಿಕ ಪ್ರವಾಸಿ ಸ್ಥಳಗಳಾದ ಬದಾಮಿ ಗುಹೆಗಳು, ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು ಮತ್ತು ಐಹೊಳೆಗೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೆದೆ.

3. ವಾಯು ಸಾರಿಗೆ: –

ವಾಯು ಸಾರಿಗೆಯು ಅತಿ ವೇಗದ ಸಾರಿಗೆಯಾಗಿದ್ದು. ಇದು ಕಡಿಮೆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ತಲುಪುವ ಸಾರಿಗೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ದುಬಾರಿಯಾದ ಸಾರಿಗೆಯಾಗಿದೆ. ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಏರ್ಪೋರ್ಟ್ ಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಲಿಕ್ಯಾಪ್ಟರ್ ಇಳಿಯಲು ಬಾಗಲಕೋಟ ನಗರದಲ್ಲಿ ಹೆಲಿಪ್ಯಾಡ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದೆ. ರಾಜ್ಯದ ಮತ್ತು ದೇಶದ ಪ್ರಮುಖ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು ಇದನ್ನು ಬಳಕೆ ಮಾಡುವರು.

4. ಜಲ ಸಾರಿಗೆ: –

ರೈಲು ಮತ್ತು ರಸ್ತೆ ಸಾರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇಲ್ಲದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಜಲಸಾರಿಗೆಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಈ ಜಲ ಸಾರಿಗೆಯು ಮಂದಗತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು .ಜಲ ಸಾರಿಗೆಯು ಒಳನಾಡು ಜಲಸಾರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಬಂದರುಗಳ ಮೂಲಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಆಮುದು ಮತ್ತು ರಫ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಜಲಸಾರಿಗೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೆಲ ಗ್ರಾಮದ ಕಡೆ ಹೊಳೆಯನ್ನು ದಾಟಲು ಹಡಗುಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ 2

ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳ ಪರಿಚಯ.

ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ತವರಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ನಾಡು.ಸಂಪದ್ಭರಿತ ಕಾಡು, ಧುಮುಕಿ ಹರಿವ ಜಲಪಾತ, ಮನಸೆಳೆದ ಕರಾವಳಿ ತೀರ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮುದ ನೀಡುವ ಪಕ್ಷಿಧಾಮ, ಕಲಾ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯ ಬೇಲೂರು, ಹಳೇಬೀಡು, ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳ,ಹಂಪೆ, ಐಹೊಳೆ, ಬಾದಾಮಿ, ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲುಗಳ, ನಡುವೆ ಸಾವಿರಾರು ದುರ್ಗಗಳು ಗುಡಿಗೋಪುರಗಳು..... ಇವೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಶ್ರೀಮಂತ ಕರುನಾಡಿನಲ್ಲಿದೆ. ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡುವ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಸಂಖ್ಯೆ ವರ್ಷದಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. 2012ನೆಯ ಸಾಲಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ 2013ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ದೇಶ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಸಂಖ್ಯೆ ಶೇಕಡ 6% ಹಾಗೂ ವಿದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಶೇಕಡ 3%ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಳವಾಗಿದ್ದು. ಕರ್ನಾಟಕವು ದೇಶದ ಪ್ರವಾಸ ಉದ್ಯಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಂಚೇನೆ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವ ದಿನ ದೂರವಿಲ್ಲ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಸೇರಿದಂತೆ ದೇಶದ ವಿವಿಧ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮಕ್ಕೆ ವಿಫಲ ಅವಕಾಶಗಳಿವೆ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾನಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡುವ ಪ್ರವಾಸಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚು ತಲೆಇದೆ. ದೇಶಿಯ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಆಕರ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ನಾಲ್ಕನೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ . ವಿದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಆಕರ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ 9ನೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ದೇಸಿ ವಿದೇಶಿಗಳ ಪ್ರವಾಸಿಗರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಬಹುತೇಕ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು ಗೋಕರ್ಣ ಬೇಲೂರು ಹಳೇಬೀಡು, ಉಡುಪಿ, ಬಾದಾಮಿ, ಮೈಸೂರು,ಮಡಿಕೇರಿ, ಸೇರಿದಂತೆ ಹಲವು ತಾಣಗಳು ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಮನ ಸೆಳೆದಿದೆ.

15 ವರ್ಷಗಳ ಈಚೆಗೆ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವ ಬಂದಿದೆ. ಪ್ರವಾಸಿಗರನ್ನು ಬೆಳೆಯುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ ರೋಡ್ ಶೋ ನಡೆಸುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಇಲಾಖೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆರ್ಥಿಕ ನೆರವು ನೀಡುವ ಕಾರ್ಯ ಇತ್ತೀಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಶುರುವಾಗಿದೆ. ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಆಗಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರು ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮನ್ನಣೆ ಗಳಿಸಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲು ಎಂದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವ ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ ದೇಶ ವಿದೇಶಗಳ ಪ್ರಮುಖ ನಗರಗಳಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ವಿಮಾನಯಾನ ಸಂಪರ್ಕವಿದೆ. ವಿಮಾನ ರೈಲು ಬಸ್ಸು ಸಂಪರ್ಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ 10 ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಳವಾಗಿದೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಮನವಿಯ ಮೇರೆಗೆ ವಿದೇಶಾಂಗ ಇಲಾಖೆ ಕೆಲವು ದೇಶಗಳ ಪ್ರವಾಸಿಗರಿಗೆ ವೀಸಾ ಆನ್ ಅರೈವಲ್ ಸೌಲಭ್ಯ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಹೊಸದಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿರುವ ಸುಮಾರು 70 ತಾನಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 319 ಪ್ರವಾಸಿ ತಾನಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವ್ಯಾಪಕ ಪ್ರಚಾರ ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವು ಉತ್ತೇಜನ ಮಂಡಳಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಸರ್ಕಾರ ಮುಂದಾಗಿದೆ. ಕ್ಷೇತ್ರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಂದಾಗಿ ತೆರಿಗೆ ಮೂಲಕ ರಾಜ್ಯದ ಬೊಕ್ಕಸಕ್ಕೆ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಂಗ್ರಹವಾಗುತ್ತಿರುವ ಜೊತೆಗೆ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರವಾಸಿ ವಾಹನಗಳಿಗೆ ಚೆಕೋಸ್ಟಲ್ ನೇರವಾಗಿ ತೆರಿಗೆ ವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇನ್ನು ಪ್ರವಾಸಿಗರು ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ವಚ್ಚಲ್ಲರಿಗೆ ಮನರಂಜನ ತೆರಿಗೆಗಳಿಂದ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಂಗ್ರಹವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಸಂಗ್ರಹದ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಮತ್ತು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಗೋಕರ್ಣದಿಂದ ಹಂಪಿಯರಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಈ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳು ಪ್ರವಾಸಿಗರನ್ನು ಕೈಬೀಸಿ ಕರೆಯುತ್ತಿದೆ. ಈ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುದು ಸೂಕ್ತ.

ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಗುರಿಗಳು ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವು ಬಹುಮುಖಿ ಉದ್ಯಮವಾಗಿದ್ದು ವಿವಿಧ ಸ್ಥಳಗಳ ಪ್ರಯಾಣ ವಿರಾಮ ಮತ್ತು ಅನ್ವೇಷಣೆಯನ್ನು ಸುಗಮಗೊಳಿಸುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ವಿವಿಧ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ ಇದು ಅನೇಕ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದೆ ಅವರ ಆರ್ಥಿಕತೆಗೆ ಗಣನೀಯ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಗುರಿಗಳು ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳು ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಗುರಿಗಳು ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ

ಒಂದು ಆರ್ಥಿಕ ಗುರಿಗಳು ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳು:

ಆದಾಯವನ್ನು ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಕೇಂದ್ರ ಆರ್ಥಿಕ ಉದ್ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ದೇಶದ ಆದಾಯವನ್ನು ಗಳಿಸುವುದು ಇದು ವಸತಿ ಸಾರಿಗೆ ಆಹಾರ ಸೇವೆಗಳು ಆಕರ್ಷಣೆಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಸಂಬಂಧಿತ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಂದಬರುವ ಆದಾಯವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ

ಉದ್ಯೋಗ ಸೃಷ್ಟಿ–

ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವು ಕಾರ್ಮಿಕ ತೀವ್ರ ಉದ್ಯಮ ವಾಗಿದ್ದು ಹೋಟೆಲ್ ಗಳು ರೆಸ್ಟೋರೆಂಟ್ಗಳು ಸಾರಿಗೆ ಪ್ರವಾಸ ನಿರ್ವಾಹಕರು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಗಳು ಮತ್ತು ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗವಕಾಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ

ವಿದೇಶಿ ವಿನಿಮಯ ಗಳಿಕೆಗಳು–

ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರವಾಸಿಗರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಈ ಪ್ರವಾಸಿಗರು ಖರ್ಚು ಮಾಡುವ ಹಲವು ದೇಶದ ವಿದೇಶಿ ವಿನಿಮಯ ಗಳಿಕೆಗೆ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡುತ್ತದೆ ಇದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ

ಆರ್ಥಿಕ ವೈವಿಧ್ಯೀಕರಣ–

ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಮೇಲಿನ ಅವಲಂಬನೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ವೈವಿಧ್ಯೀಕರಣವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸುಸ್ಥಿರ ಆರ್ಥಿಕತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ

ಎರಡು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುರಿಗಳು ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿನಿಮಯ–ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಸಂದರ್ಶಕರು ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯರ ನಡುವೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿನಿಮಯವನ್ನು ಸೋಮಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಪರಸ್ಪರ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಗೌರವ ಮತ್ತು ವಿಭಿನ್ನ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಮತ್ತು ಜೀವನಶೈಲಿಗಳ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನುಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತದೆ

ಸಮುದಾಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ–

ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ಸಬಲಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಇದು ಸುಧಾರಿತ ಜೀವನ ಮಟ್ಟ ಮತ್ತು ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ

ವರ್ಧಿತ ಜೀವನ ಗುಣಮಟ್ಟ–

ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ಆದಾಯವನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೇವೆಗಳು ಮತ್ತು ಮೂಲಸೌಕರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೂಡಿಕೆ ಮಾಡಬಹುದು ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳ ನಿವಾಸಿಗಳ ಜೀವನ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಕೊಡುಗೆ ನೀಡುತ್ತದೆ

ಮೂರು ಪರಿಸರದ ಗುರಿಗಳು ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳು–

ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ–ಸುಸ್ಥಿರ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವು ಸಂರಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸ ಉದ್ಯಮವು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಋಣಾತ್ಮಕ ಪರಿಸರ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ

ಸಂರಕ್ಷಣೆ–

ಜೀವ ವೈವಿಧ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆ–

ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವು ಜೀವ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಲು ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಲು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪರಿಸರ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಬಲ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ

ಇಂಗಾಲದ ಹೆಜ್ಜೆ ಗುರುತು ಕಡಿತ–

ಪರಿಸರ ಸ್ನೇಹಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಉಪಕ್ರಮಗಳು ಹಿಂಗಾಲದ ಹೊರ ಸೂಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಮತ್ತು ಹವಾಮಾನ ಬದಲಾವಣೆಯ ಮೇಲೆ ಉದ್ಯಮದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಲು ಜವಾಬ್ದಾರಿತ ಪ್ರಯಾಣದ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತವೆ

ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಚಾರದ ಗುರಿಗಳು ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳು–

ಗಮ್ಯ ಸ್ಥಾನ ಪ್ರಚಾರ–ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವು ಹೆಚ್ಚು ಸಂದರ್ಶಕರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಲು ಮಾರ್ಕೆಟಿಂಗ್ ಪ್ರಚಾರಗಳು ಜಾಹೀರಾತುಗಳು ಮತ್ತು ಆನ್ಲೈನ್ ಫ್ಲಾಟ್ ಫಾರ್ಮ್ಗಳ ಮೂಲಕ ಸಂಭಾವಿ ಪ್ರಯಾಣಿಕರಿಗೆ ಗಮ್ಯಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಗುರಿ ಹೊಂದಿದೆ

ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಬ್ರಾಂಡಿಂಗ–

ಗಮ್ಯಸ್ಥಾನದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಮತ್ತು ಸಕಾರಾತ್ಮಕ ಚಿತ್ರವನ್ನ ರಚಿಸುವುದು ಬಲವಾದ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಗ್ರಾಂಡ್ ಅನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತದೆ ಇದು ಪ್ರವಾಸ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಮತ್ತು ದೀರ್ಘಾವಧಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ

ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಗುರಿಗಳು ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳು ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿವೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಯೋಜನ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿದಾಗ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವು ಪ್ರವಾಸಿಗರು ಮತ್ತು ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಧನಾತ್ಮಕ ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ತರುತ್ತವೆ. ಆದಾಗಿಯೂ ಈ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸುಸ್ಥಿರ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿತ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸರ್ಕಾರಗಳು ಖಾಸಗಿ ವಲಯದ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಗಾರರು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರವಾಸಿಗರೆ ನಡುವಿನ ಸಹಯೋಗದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ

ಪೀಠಿಕೆ_

ಕರ್ನಾಟಕವು ನಾಲ್ಕು ರೀತಿಯ ಭೌಗೋಳಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು 1 ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶ 2ಉತ್ತರ ಮೈದಾನ 3ದಕ್ಷಿಣ 4 ಮೈದಾನ ಮಲೆನಾಡು ಇದರಿಂದ ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ನದಿಗಳು ಹರಿದು ಜಲಪಾತವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿವೆ. ಅವುಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ತಾಣಗಳಾಗಿವೆ, ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜೋಗ ಜಲಪಾತ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ರಾಜಮನೆತನಗಳು ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿವೆ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿನ ರಾಜರು ಹಲವಾರು ರೀತಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಮಂದಿರ್ ಮಸೀದಿ ಸುಂದರವಾದ ಅರಮನೆಗಳು ಸುಂದರವಾದ ಉದ್ಯಾನವನವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೃತಕವಾಗಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ಕೆಲವು ಉದ್ಯಾನವನ ಉದ್ಯಾನವನ ಕಾಣುತ್ತಿವೆ ಇವುಗಳು ಈಗ ಪ್ರಮುಖ ತಾಣಗಳಾಗಿವೆ. ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶ ವನ್ಯಜೀವಿ ತಾಣ ಸುಂದರವಾಗಿ ಹರಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಪಶ್ಚಿಮದ ಘಟ್ಟಗಳು ಈಗ ಅವು ಸುಂದರವಾದ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿವೆ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳು ವಿಶ್ವದ ಪಾರಂಪರಿಕ ತಾಣಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿವೆ. ಇದು ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳು

ಐಹೊಳೆ_

ಐಹೊಳೆಯು ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣವಾಗಿದೆ ಇದನ್ನು ಹಿಂದುಶಿಲ್ಪಿ, ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪಿಯ ,ತೊಟ್ಟಿಲು ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ .ಆರನೇ ಶತಮಾನದ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕೋಟೆಯ ದೇವರು ಕುರುಹುಗಳು ಮಾತ್ರ ಕಾಣಬಹುದು ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಇತಿಹಾಸ ಪೂರ್ವ ಸ್ಥಳಗಳು ಕಂಡುಬಂದಿವೆ.

ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು

ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು ಭಾರತದ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಿಂದೂ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಶಿಲ್ಪ ಕಲೆಯ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ದೇವಾಲಯಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಇಲ್ಲಿನ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಯ ವಿಶಿಷ್ಟತೆ, ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ದ್ರಾವಿಡ ಶೈಲಿಯ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಆರ್ಯ ಶೈಲಿ ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಕಾಣಬಹುದು.

ಬಾದಾಮಿ

ಕರ್ನಾಟಕ ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಬಾದಾಮಿ ನಮ್ಮ ಹೆಮ್ಮೆಯಾಗಿದೆ ಗುಡ್ಡದ ಬದಿಯನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ಕೊರೆದ ಬಾದಾಮಿಯು ಗುಹಾಲಯಗಳು ವಿಶ್ವವಿಖ್ಯಾತವಾಗಿದೆ ಈ ಸುಂದರವಾದ ಗುಹಾಲಯವನ್ನು ಹಾಗೂ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡು ಆನಂದಿಸಲು ಅನೇಕ ರಾಜ್ಯಗಳಿಂದ ಬಾದಾಮಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಬಾದಾಮಿಯ ಗುಹಾಲಯಗಳು=ನಾಲ್ಕು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ 1.ಹಿಂದೂ ದೇವರುಗಳ ಶಿವ ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣು 2.ಉಳಿದ ದೇವಾಲಯಗಳು ಜೈನ ತೀರ್ಥಂಕರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿತವಾಗಿದೆ.

ಅಗಸ್ತ್ಯ ಸರೋವರ

ಸುಂದರವಾದ ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳವಾಗಿದೆ ಬಾದಾಮಿಯಿಂದ ಒಂದು ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ದೂರದಲ್ಲಿ ಇದೆ ಈ ಸರೋವರವು ಔಷಧಿ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಮತ್ತು ಹಲವಾರು ರೋಗ ರೋಜನೆಗಳನ್ನು ಗುಣಪಡಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಬಾದಾಮಿ ಕೋಟೆ,ಭೂತನಾಥ ದೇವಾಲಯ, ಬಾದಾಮಿ ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ, ಬಾದಾಮಿ ಶಾಪಿಂಗ್ ,ಮುಂತಾದ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿವೆ.

ಬಿಜಾಪುರ

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿನ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಜಾಪುರವು ಒಂದು ಹೆಚ್ಚಿನವರಿಗೆ ಬಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿರುವ ಗೋಲಗುಂಬಜ್ ವಂದೇ ತಿಳಿದಿದೆ ಆದರೆ ಬಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ಇರುವಂತಹ ಸ್ಥಳಗಳು ಇದೆ ವಿಜಾಪುರ ಅನೇಕ ಸ್ಮಾರಕಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಬಿಜಾಪುರ ಕೋಟೆ 15ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಆದಿಲ್ ಶಾ ರಾಜವಂಶದ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಯೂಸುಫ್ ಆದಿಲ್ ಶಾ ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಗೋಲ್ ಗುಂಬಜ ಬಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಾಗಿರುವ ಸ್ಮಾರಕವೆಂದರೆ ಅದು ಗೋಲ್ ಗುಂಬಜ್ ಇದನ್ನು ಗೋಪುರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ ಈ ಸ್ಮಾರಕವು ಬಿಜಾಪುರ ಸುಲ್ತಾನ್ ಮೊಹಮ್ಮದ್ ಆದಿಲ್ ಶಾ ಗಾಗಿ 17 ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಮಾಧಿಯಾಗಿದೆ ಇದನ್ನು ಡೆಕ್ಕನ್ ವಾಸ್ತು ಶಿಲ್ಪದ ರಚನಾತ್ಮಕ ವಿಜಯ ಎಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜಾಮಿಯಾ ಮಸೀದಿ ಇಬ್ರಾಹಿಂ ರೋಜಾ ಬರ ಕಮಾನ್ ಅಪ್ಲಿ ಬುರ್ಜ್ ಮಲಿಕ್ ಈ ಮೈದಾನ ಗಗನ್ ಮಹಲ್ ಮಹತರ್ ಮಹಲ್ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಬೀದರ್ ಕೋಟೆ

30 ಸ್ಮಾರಕಗಳ ನೆಲೆಯಾಗಿದೆ ಬೀದರ್ ಕೋಟೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಮತ್ತು ಅಜಯಕೋಟೆಯಾಗಿದೆ, 15ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಬಹಮನಿ ರಾಜವಂಶದ ಅಲಾಉದ್ದಿನ್ ಅದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರೆಂದು ನಂಬಲಾಗಿದೆ. ಬಹಮನಿ ಸಮಾಧಿಗಳು=ಇದು ಬೀದರ್ ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಅಷ್ಟು ಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಇದೆ, ಇವುಗಳು ಎಂಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿವೆ ಮತ್ತು ಬಹಮನಿ ರಾಜವಂಶದ ಎಂಟು ರಾಜರಿಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿದೆ. ಬೀದರ್ ದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳು–ಮೊಹಮ್ಮದ್ ಗವಾನ್ ಮದ್ರಾಸ್, ನರಸಿಂಹ ಜಾರ್ನಿ ಗುಹೆ ದೇವಾಲಯ, ಗುರು ನಾನಕ್ ಜೀರ ಸಾಹೇಬ್.

ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳು.

ಗೋಕಾಕ್ ಜಲಪಾತ

ಗೋಕಾಕ್ ಜಲಪಾತ ಇದು ಬೆಳಗಾವಿಯಿಂದ ಅರವತ್ತು ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದು ಗೋಕಾಕ್ ನಗರದಿಂದ 10 ಕಿ.ಮೀ ಅಂತರದಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಇದರ ಸೊಬಗು ನೋಡುಗರಿಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಂದು ಪ್ರವಾಸಿ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಆಕರ್ಷಿತಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಜಲಪಾತ 150 ಅಡಿ ಎತ್ತರದಿಂದ ಧುಮುಕುತ್ತದೆ ಘಟಪ್ರಭಾ ನದಿಯಿಂದ ಅಂಕುಡೊಂಕಾದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ 52 ಇಟನಷ್ಟು ಹರಿದಿದೆ 170 ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ಕೆಳಗೆ ನೀರು ಧುಮುಕುತ್ತದೆ ಈ ಜಲಪಾತ ತನ್ನ ಆಕಾರ ಹಾಗೂ ಹರಿಯುವ ನೀರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದೆ ಇಲ್ಲಿನ ಸೊಬಗು ಕವಿತೆ ಬರೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡುವಂತಿದೆ. ಕಮಲ್ ಬಸ್ತಿ–ಕಮಲ್ ಬಸ್ತಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಕಮಲ್ ಬಸದಿ ರಾಲ್ಪ ರಾಜವಂಶದ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾದ 10ನೇ ಶತಮಾನದ ಜೈನ ದೇವಾಲಯವಾಗಿದೆ ಈ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಪಾರ್ಥವಿಯ 5ನೇ ಮಂತ್ರಿ 1204 ನೇ ೦ಆ ನಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಯಿತು 22ನೇ ತೀರ್ಥಂಕರಾದ ಶ್ರೀ ನೇಮಿನಾಥನ ದೇವಾಲಯ ವಾದ ಈ ಬಸದಿಗೆ ಕಮಲ ಬಸದಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದ್ದು ಇದು ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಕಪಿಲೇಶ್ವರ ಮಂದಿರ

ಹಿಂದೂ ದೇವಸ್ಥಾನವಾಗಿದ್ದು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಕಪಿಲೇಶ್ವರ ಓಲ್ಡ್ ಟೌನ್ ಭುವನೇಶ್ವದಲ್ಲಿದೆ ಈ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಗರ್ಭಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಾಕಾರದ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ದೇವಾಲಯದ ಅವರಣದಲ್ಲಿದೆ 33 ಸ್ಮಾರಕಗಳು ಇವೆ. ನವಿಲು ತೀರ್ಥ ಸವದತ್ತಿ=ಸವದತ್ತಿಯಿಂದ 10 ಕಿ.ಮೀ ಅಂತರದಲ್ಲಿದೆ ಎರಡು ಕಣಿವೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಹರಿಯ ಚಿಕ್ಕದಾದ ಜಲಪಾತ ಇಲ್ಲಿದೆ ಮುಂಚೆ ಇಲ್ಲಿ ನವಿಲುಗಳು ತುಂಬಾ ಇದ್ದು ನೀರಿನ ಕೊರದ ಅಕ್ಕ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ರೇಣುಕಾ ಸಾಗರ ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ಗೊಡಚಿನಮಲ್ಲಿ ಜಲಪಾತ

ಈ ಜಲಪಾತ ಗೋಕಾಕ್ ನಿಂದ 16 ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ಅಂತರದಲ್ಲಿದೆ ಗೋಕಾಕ್ ಕೊನ್ನೂರು ಮಾರ್ಗದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹಸಿರು ಪರ್ವತದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಜಲಪಾತ ಇದೆ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ನದಿಯ ಈ ಜಲಪಾತದಲ್ಲಿ 25 ಕಿ.ಮೀ ನಷ್ಟು ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದು 18 ಮೀಟರ್ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಧುಮುಕುತ್ತದೆ.

ಧಾರವಾಡ ಕೋಟೆ

ಒಂದು ಕಾಲದ ದೊಡ್ಡ ಕೋಟೆ. ಕೆಲವು ಅವಶೇಷಗಳು ಮಾತ್ರ (ಕೇವಲ ಎರಡು ಮುಖ್ಯ ದ್ವಾರಗಳು) ಈಗ ಧಾರವಾಡದ ಮಧ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ ಇದನ್ನು ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ 1403 ರಲ್ಲಿ ಧರ್ವಾರ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದರು. ಶಂಭುಲಿಂಗೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ ಕುಂದುಗೋಳ ಚಾಲುಕ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾದ ಕುಂದಗೋಳದ ಶಂಭುಲಿಂಗೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವು ಸುಂದರವಾಗಿ ನಯಗೊಳಿಸಿದ ಅಲಂಕೃತ ಸ್ತಂಭಗಳಿಂದಾಗಿ ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ಬಸವಣ್ಣ ದೇವಾಲಯ=ತುಂಬೂರು ಕಲಘಟಗಿ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದ ತಂಬೂರು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾದ ಬಸವಣ್ಣದೇವ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಸುಂದರವಾಗಿ ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಜಲಪಾತಗಳು

ಸಾತೋಡಿ ಜಲಪಾತ–

ಇದು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಯಲ್ಲಾಪುರ ಬಳಿ ಕಲ್ಲರ ಮನೆ ಘಟ್ಟದ ಸನ್ನಿರ ಇರುವ ಜಲಪಾತವೇ ಸಾತೋಡಿ ಜಲಪಾತ ಸುಮಾರು 15 ಮೀಟರೆ 49.2 ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ಜಲಪಾತವಿದು, ಈ ಹೊಳೆ ನಂತರ ಕೊಡಸಳ್ಳಿ ಅಣೆಕಟ್ಟಿನ ಹಿನ್ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕಾಳಿ ನದಿಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ ಎಲ್ಲಾಪುರದಿಂದ ಸುಮಾರು 32 ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ದೂರದಲ್ಲಿ ಸಾತೋಡಿ ಜಲಪಾತವಿದೆ.

ಉಂಚಳ್ಳಿ ಜಲಪಾತ–

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಜಲಪಾತಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉಂಚಳ್ಳಿ ಜಲಪಾತ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಉಂಚಳ್ಳಿ ಜಲಪಾತವೆಂಬ ಹೆಸರು ಇದ್ದಕ್ಕಿದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಕಾರಣವೂ ಇದೆ 1845ರಲ್ಲಿ ಎ.ಆ. ಲೂಸಿಂಗ್ ಟನ್ ಪಾತವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಅಘನಾಶಿನಿ ನದಿಯ ಒಂದು ಭಾಗ 116 ಮೀಟರ್ ಎಂದರೆ 381 ಅಡಿ ಎತ್ತರದಿಂದ ನೀರು ಬೀಳುತ್ತದೆ ಪ್ರಕೃತ ಪ್ರಿಯರಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗುವಂಥ ಜಲಪಾತವಿದೆ.

ಮಾಗೋಡು ಜಲಪಾತದ ಸೊಬಗು–

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಮನಸೆಳೆಯುವ ಮತ್ತೊಂದು ಜಲಪಾತಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಗೋಡು ಕೂಡ ಒಂದು ಇದು ಕೂಡ ಎಲ್ಲಾಪುರ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಸನಿಹದಲ್ಲಿರುವ ಜಲಪಾತ ಎಲ್ಲಾಪುರದಿಂದ ಮಾಗೋಡು ಜಲಪಾತಕ್ಕೆ ಇರುವ ಸುಮಾರು 11 ಮೈಲಿ ಎಂದರೆ 17 ಕಿ.ಮೀ ಬೆಡ್ತಿ ನದಿಯು ಇಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 200 ಮೀಟರ್ ಎಂದರೆ 660 ಅಡಿ ಎತ್ತರದಿಂದ ಎರಡು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತದೆ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಇದರ ಸುಬವು ಅದ್ಭುತ.

ಅಂಶಿ ಜಲಪಾತ–

ಎತ್ತ ನೋಡಿದರೂ ಕಣ್ಮನ ಸೆಳೆಯುವ ಹಸಿರು ಬೆಟ್ಟ ಗುಡ್ಡಗಳ ಸಾಲು ಈ ಸುಂದರ ಪ್ರಕೃತಿಯ ನಡುವೆ ಇರುವುದು ಅಳಿಸಿ ಜಲಪಾತ ಕಾರವಾರದ ದಾಂಡೇಲಿ ಮಾರ್ಗದ ಮಧ್ಯೆ ಈ ಅವಧಿ ಜಲಪಾತವಿದೆ ಚಳಿಗಾಲ ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲದ ಕೆಲಸ ತಿಂಗಳು ಈ ಜಲಪಾತದಲ್ಲಿ ನೀರಿರುತ್ತದೆ ಕಾರವಾರದಿಂದ ಸುಮಾರು 32 ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ದೂರದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 150 ಅಡಿ ಎತ್ತರದಿಂದ ಧುಮುಕುವ ಅಣಸಿ ಜಲಪಾತವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಬೆಣ್ಣೆ ಹೊಳೆಯ ಸೌಂದರ್ಯ–

ಇನ್ನು ಬೆಣ್ಣೆ ಹೊಳೆ ಜಲಪಾತ ಬಣ್ಣಿಸಸ್ ಸಾಧ್ಯ ದಟ್ಟ ಹಸಿರು ನಡುವೆ ಸುಮಾರು 22 ಅಡಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಎತ್ತರದಿಂದ ಧುಮುಕುವ ಈ ಜಲಪಾತದ ವೀಕ್ಷಣೆಯೇ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಬ್ಬ ಇದು ಕೂಡ ಚಾರಣ ಪ್ರಿಯರ ನೆಚ್ಚಿನ ತಾಣ ಶಿರಸಿಯಿಂದ ಕುಮುಟಾಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿಯಲ್ಲ 21 ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ನಂತರ ಕಸಗೆ ಎಂಬ ಸ್ಥಳ ಸಿಗುತ್ತದೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಸುಮಾರು ಆರು ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ದೂರದಲ್ಲಿ ಈ ಜಲಪಾತವಿದೆ.

ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಥಳಗಳು

ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕವು ಅದ್ಭುತವಾದ ವೇಸರ ಶೈಲಿಯ ವಸ್ತುಶಿಲ್ಪ ಬೃಹತ್ ಜೈನ ಸ್ಮಾರಕಗಳು ವಸಹಾತುಶಾಹಿ ಕಟ್ಟಡಗಳು ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಅರಮನೆಗಳು ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಅಜೇಯ ಕೋಟೆಗಳು ಮತ್ತು ದಟ್ಟವಾದ ಅರಣ್ಯಗಳಿಂದ ಕುಡಿದ ವನ್ಯಜೀವಿ ಅಭಯರಣ್ಯಗಳು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಪರಿಸರ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಯೋಜನೆಯಾಗಿದೆ...

ಬೇಲೂರು(ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆ)

ಹೊಯ್ಸಳ ದೇವಾಲಯ ಸಂಕೀರ್ಣದ ತವರು ಇಲ್ಲಿನ ಚನ್ನಕೇಶವ ದೇವಾಲಯವು ಹೊಯ್ಸಳರ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ 1116 ರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದನು ದೇವಾಲಯದ ವೇದಿಕೆಯು 3.7 ಮೀ ಎತ್ತರವಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವ ದೇವಾಲಯವು ಅದರ ಹೊರ ಗೋಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಸೊಗಸಾದ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.ಮತ್ತು ನೃತ್ಯ ಮಾಡುವ ನೃತ್ಯಗಾರ್ತಿಯರ ಬ್ರಾಕೆಟ್ ಆಕೃತಿಯನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿದೆ.ಕಪ್ಪೆ ಚನ್ನಿಗ ಆಂಡಾಲ್ ಸೌಮ್ಯ ನಾಯಕಿ ಮುಂತಾದವರ ಗುಡಿಗಳಿವೆ.ಇಲ್ಲಿರುವ ದೇವಾಲಯವು ಹೊಯ್ಸಳ ಕಲೆಗೆ ಒಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಬೇಲೂರು ಹೊಯ್ಸಳರ ರಾಜಧಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿತ್ತು.

ಹಳೇಬೀಡು (ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆ)

ಹಳೇಬೀಡಿನಲ್ಲಿ ಅವಳಿ ಶಿವ ದೇವಾಲಯಗಳು ಹೊಯ್ಸಳೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ ಮತ್ತು ಕೆದಾರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವು ಸಾಮಾನ್ಯ. ವೇದಿಕೆ ಮತ್ತು ಎರಡು ಗರ್ಭಗೃಹಗಳು ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ಹೊಯ್ಸಳೇಶ್ವರ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮನೆ ಮತ್ತು ಶಾಂತೇಶ್ವರ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಹೊಯ್ಸಳೇಶ್ವರನ ಮುಂದೆ ನಂದಿಮಂಟಪ ಮತ್ತು ಅದರ ಹಿಂದೆ 2 ಮೀ ಎತ್ತರದ ಚಿತ್ರವಿರುವ ಸೂರ್ಯನ ಗುಡಿ ಇದೆ. ಹೊರಗಿನ ಗೋಡೆಗಳು ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತ ಮತ್ತು ಭಗ್ವತಗೀತೆಯಂತ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಸಂಕೀರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ಮಡಿಕೇರಿ.

ಭಾರತದ ಸ್ಕಾಟ್ಲೆಂಡ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಮಡಿಕೇರಿಯು ತನ್ನ ಹವಾಮನಕ್ಕೆ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು ತಲ ಕಾವೇರಿ,ನಾಗರಹೊಳೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ, ಅಬ್ಬೆ ಜಲಪಾತ,ಸೆಂಟ್ ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಚರ್ಚ,ಬಾಗಮಂಡಲ ಕಾವೇರಿ ನಿಸರ್ಗ ಧಾಮ,ಬೆಳಗಿರಿ ಬೆಟ್ಟಗಳು,ತಡಿಯಂಡಿ ಮುರಳಿ ಕುಂಡ,ಈಗ್ಗುತಪ್ಪ ದೇವಸ್ಥಾನ,ಇರುಪು ಜಲಪಾತ,ಮತ್ತು ಕಾಫಿ ಟೀ ಎಸ್ಟೇಟಗಳಂತಹ ಅನೇಕ ಆಕರ್ಷಣಿಯ ಸ್ಥಳಗಳು ಹೊಂದಿದೆ.

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ (ಮಂಡ್ಯ)

ಇದು ಮೈಸೂರು ಅರಸರ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದು.ಇಲ್ಲಿ ರಂಗನಾಥ ದೇವಾಲಯವಿದೆ.ಇಲ್ಲಿರುವ ಕೋಟೆಯನ್ನು 1454 ರಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಯಿತು.ಮೈಸೂರು ಆಡಳಿತವು 1610 ರಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಂದ ರಾಜ್ ಒಡೆಯರ ಅವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ತಮ್ಮ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ರಂಗನಾಥ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಆದಿ ರಂಗ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.ಗಾಂಜಾಮ್ ನಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪುವಿನ ದರಿಯಾ ದೌಲತ್ ಅರಮನೆ ಮತ್ತು ಗುಂಬಜ್,ಹೈದರ್ ಮತ್ತು ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಸಮಾಧಿ ಇವೆ.ಇವೆರಡು ಇಂಡೋ–ಇಸ್ಲಮಿಕ್ ಶೈಲಿಯ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ರಚನೆಗಳಾಗಿವೆ.ಅರಮನೆಯ ವರ್ಣಚಿತ್ರಗಳು ಉತ್ತಮವಾದ ಮರಗೆಲಸವನ್ನು ಹೊದಿದೆ ಮತ್ತು ಇದು ವಸ್ತುಸಂಗ್ರಾಲಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳ (ಹಾಸನ)

ಇದು ಭಗವಾನ್ ಬಾಹುಬಲಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.ಈ ಸ್ಥಳವು ಪ್ರಮುಖ ಜೈನ ಯಾತ್ರಾ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಸುದೀರ್ಘ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.ಬಾಹುಬಲಿಯ 17 ಮೀ ಎತ್ತರದ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ವಿಶ್ವದ ಅತಿ ಎತ್ತರದ ಏಕಶಿಲಾ ರಚನೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.ಇಂದ್ರಗಿರಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಕಲ್ಲಿನ ತುದಿಯಿಂದ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳ ಎಂಬ ಸಣ್ಣ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.614 ಕಲ್ಲನೆ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನು ಏರಿದ ನಂತರ ಈ ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ತಲುಪಬಹುದು.

ಜೋಗ ಜಲಪಾತ (ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆ)

ಭಾರತದ ಅತಿ ಎತ್ತರದ ಜಲಪಾತವಾಗಿದೆ. ಶರಾವತಿ ನದಿಯು ರಾಣಿ–ದಿ–ರಾಕೆಟ ಮತ್ತು ರಾಜ–ದಿ–ರೂವರ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ 4 ಪ್ರತ್ಯಕ ಜಲಪಾತಗಳನ್ನು 253 ಮೀ ಇಳಿಯುತ್ತದೆ.253 ಮೀ ಎತ್ತರ ಮತ್ತು 40 ಮೀ ಕೆಳಗಿನ ಕೊಳವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ರಾಜಾ ಅತ್ಯಂತ ಎತ್ತರವಾಗಿದೆ. 50 ಕಿ ಮೀ ಜಲಾಶಯ ಮತ್ತು ಲಿಂಗಣಮಕ್ಕಿ ಆಣೆಕಟ್ಟು ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದಿಸಲು ಶರಾವತಿ ನದಿಯ ಹರಿವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಮೈಸೂರಿನ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳು

1) **ಅರಮನೆ**

ಮೈಸೂರು ಅರಮನೆಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.ಮೈಸೂರು ಅರಮನೆಯು ಒಡೆಯರ ರಾಜವಂಶಸ್ತರ ನೆಲೆಯಾಗಿದೆ.ಇದು ಕರ್ನಾಟಕದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸ್ಮಾರಕಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ.ಇಲ್ಲಿಗೆ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ 8 ಮಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರು ಭೇಟಿ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೂ ಇಸ್ಲಾಮಿಕ ಮತ್ತು ಗೋತಿಕ್ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ ಶೈಲಿಗಳ ಕುಹೂರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಇಂಡೋ–ಸಾರ್ಸನಿಕ್ ಥಿಮನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ.ಮೈಸೂರು ಅರಮನೆಯು ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅಮೃತ ಶಿಲೆಯ ಗುಮ್ಮಟಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅರಮನೆ ಸುತ್ತಲೂ ಸುಂದರವಾದ ಉದ್ಯಾನವನವಿದೆ. ಇದು ತ್ರಿನೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನ,ಗಾಯತ್ರೀದೇವಿ ದೇವಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಭುವನೇಶ್ವರಿ ದೇವಸ್ಥಾನ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ 3 ಪ್ರಮುಖ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇವು ಅರಮನೆಯ ಮುಖ್ಯ ಕಟ್ಟಡದ ಒಳಗೆ ಇವೆ.

2) ಚಾಮುಂಡಿ ಬೆಟ್ಟ

ಚಾಮುಂಡೇಶ್ವರಿ ದೇವಾಲಯವು ಚಾಮುಂಡಿ ಬೆಟ್ಟದ ತುದಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟದಿಂದ ಸುಮಾರು 3489 ಅಡಿ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿದೆ. ಮತ್ತು 13 ಕಿ ಮೀ ಮೈಸೂರಿನಿಂದ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯವು ಶ್ರೀ ಚಾಮುಂಡೇಶ್ವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿತವಾಗಿದೆ. ಮೈಸೂರು ರಾಜಮನೆತನದ ನಾಮಸೂಚಕ ದೇವತೆಯಾದಿದ್ದು. ಎಮ್ಮೆ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ರಾಕ್ಷಸ ಮಹಿಷಾಸುರನನ್ನು ಕೊಂದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ "ಮಹಿಷಾಸುರ ಮರ್ದಿನಿ" ಎಂದು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮೇಲುಕೋಟೆ (ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆ)

ಇದು ದಕ್ಷಿಣ ಹಿಂದೂಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲವಾದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸ್ಥಳವಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ಸ್ಥಳವು ಅನೇಕ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ನೆಲೆಯಾಗಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿ ನೆಡೆಯುವ ವೈರಮುಡಿ ಉತ್ಸವವು ಪ್ರಸಿದ್ದಿಯಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ದೇಶದ ಎಲ್ಲಾ ಬಾಗಗಳಿಂದ ಭಕ್ತರು ಭೇಟಿ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಬೆಟ್ಟದ ತುದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀ ಯೋಗನರಸಿಂಹ ಸ್ವಾಮಿ ದೇವಾಲಯವು ಮತ್ತು ಚಲುವ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ದೇವಾಲಯ ಈ ಸ್ಥಳದ ಪ್ರಮುಖ ಮುಖ್ಯಂಶಗಳಾಗಿವೆ

ಶೃಂಗೇರಿ (ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು)

ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಶ್ರೀ ಕ್ಷೇತ್ರ ಶೃಂಗೇರಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಇದು ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಪಟ್ಟಣವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು 9 ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಆದಿ ಶಂಕರರು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಯಾತ್ರಾ ಕೇಂದ್ರ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಧಾಖಲೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಆದಿ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು 12 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಭೋದಿಸಿದರೆಂದು ನಂಬಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಅನೇಕ ದೇವಾಲಯಗಳು ಮತ್ತು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅವಶೇಷಗಳನ್ನು ಅವಶೇಷಿರಬಹುದು.

ಕಾರ್ಕಳ (ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆ)

ಇದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಗೆ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದೆ. ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಆಫ್ ಬಿಟ್ ಸ್ಥಳವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ವೇವಾಲಯಗಳು ಮತ್ತು ಜೈನ ಬಸದಿಗಳಿಗೆ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಸ್ಥಳದ ಹೆಸರು ಕರಿಕಲ್ ನಿಂದ ಬಂದಿದೆ. ಇದರರ್ಥ "ಕಪ್ಪು ಕಲ್ಲು" ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೃಹತ ಪ್ರಮಾಣದ ಕಪ್ಪು ಗಾರ್ನೈಟ್ ಇರುವುದರಿಂದ ಈ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಇದು ಗಿಇಖಅಔ ವಿಶ್ವದ ಪರಂಪರೆಯ ತಾಣವಾಗಿ ನಾಮನಿದ್ರೇಶನವಾಗಿದೆ.

ವನ್ಯಜೀವಿ ತಾಣಗಳು

1972ರಲ್ಲಿ ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕಾಯ್ದೆಯ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಅನುಷ್ಠಾನದಿಂದಾಗಿ ಹಲವು ವನ್ಯಜೀವಿ ಪ್ರಭೇದಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳ ಕಂಡಿದೆ ಇದೇ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಹಲವು ವನ್ಯಜೀವಿ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲೂ ಹಲವಾರು ಸಕಾರಾತ್ಮಕ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ತಂದವು ಅಭಯಾರಣ್ಯಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನಗಳು ಸ್ಥಾಪಿತಗೊಂಡವು.ವನ್ಯಜೀವಿ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಕಾರ್ಯ ನೀತಿ ಎಂದರೆ ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗುವ ಮುಲ್ಲವೇ ಘೋಷಣೆ ಯಾದ ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ ರಂಗನತೆಟ್ಟು ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ ಇದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದ ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನಗಳು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿರುವುದು 70ರ ದಶಕದ ನಂತರ.ದೇಶದಲ್ಲಿ 1970ರ ನಂತರ ಆದ ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನಗಳ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ವಿಸ್ತರಣಾ ಕಾರ್ಯ ನಡೆದದ್ದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಒಂದೇ ಒಂದು ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ ವಿದ್ಯಾ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಂದು 29 ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮಗಳು 5 ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನಗಳು ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಮೀಸಲು ಪ್ರದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಒಂದು ಸಮುದಾಯ ಮೀಸಲು ಪ್ರದೇಶಗಳಿವೆ ಅವುಗಳೆಂದರೆ–

PÀæªÀÄ ¸ÀASÉå	gÁ¶ÖÃAiÀÄ GzÁå£ÀUÀ¼À ºÉ¸ÀgÀÄ	¥Àæ«ÀUÀð	«¹ÛÃtð (ZÀ.Q.«ÄÃ UÀ¼À°è)
01	ಅA² ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಹುಲಿ ಯೋಜನೆ	417.34
02	ಬಂಡಿಪುರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಹುಲಿ ಯೋಜನೆ	872.24
03	ಬನ್ನೇರುಘಟ್ಟ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಹುಲಿ ಯೋಜನೆ	260.51
04	ಕುದುರೆಮುಖ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ	ಹುಲಿ ಯೋಜನೆ	600.51
05	ನಾಗರಹೊಳೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನ	ಹುಲಿ ಯೋಜನೆ	649.39

PÀæªÀÄ ¸ÀASÉå	**ªÀ£ÀåfÃ« vÁtUÀ¼ÀÄ**	**¥ÀæªÀUÀð**	**«¹ÛÃtð (ZÀ.Q.«ÄÃ UÀ¼À°è)**
01	ಆದಿಚುಂಚನಗಿರಿ ನವಿಲುಧಾಮ	ನವಿಲುಧಾಮ	0.84
02	ಅರಬಿತ್ತಿತ್ತು ವನಜೀವಿಧಾಮ	ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ	13.5
03	ಅತವೇರಿ ಪಕ್ಷಿಧಾಮ	ಪಕ್ಷಿಧಾಮ	2.23
04	ಭದ್ರಾ ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ	ಹುಲಿ ಯೋಜನೆ	500.16
05	ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ	ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ	180.21
06	ಬಿಳಿಗಿರಿ ರಂಗಸ್ವಾಮಿ ಟೆಂಪಲ್	ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ ಮತ್ತು ಹುಲಿ ಯೋ	539.32
07	ಕಾವೇರಿ ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ	ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ	1027.53
08	ದಾಂಡೇಲಿ ವನಜೀವಿಧಾಮ	ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ ಮತ್ತು ಹುಲಿ ಯೋ	886.41
09	ದರೋಜಿ ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ	ವನ್ಯಜೀವಿ ಧಾಮ	82.72
10	ಘಟಪ್ರಭಾ ಪಕ್ಷಿಧಾಮ	ಪಕ್ಷಿಧಾಮ	29.78
11	ಗುಡವಿ ಪಕ್ಷಿಧಾಮ	ಪಕ್ಷಿಧಾಮ	0.73
12	ಮೇಲುಕೋಟೆ ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ	ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ	49.72
13	ಮೂಕಾಂಬಿಕೆ ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ	ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ	370.37
14	ನುಗುವ ನಜೀ ವಿಧಾನ	ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ	30.32
15	ಪುಷ್ಪಗಿರಿ ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ	ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ	102.59
16	ರಾಣೆಬೆನ್ನೂರು ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ	ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ	119
17	ರಂಗನತಿಟ್ಟು ಪಕ್ಷಿಧಾಮ	ಪಕ್ಷಿಧಾಮ	0.67
18	ಶರಾವತಿ	ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ	431.23
19	ಶೆಟ್ಟಿಹಳ್ಳಿ	ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ	395.6
20	ಸೋಮೇಶ್ವರ ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ	ಜೀವಿಧಾಮ	314.25
21	ತಲಕಾವೇರಿ ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ	ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ	105.59
22	ಭೀಮ ಗಡ	ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ	190.42
23	ರಂಗಯ್ಯನ ದುರ್ಗ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಿ	ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ	77.23
24	ಚೆಂಚೋಳ್ಳಿ ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ	ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ	134.88
25	ರಾಮದೇವರ ಬೆಟ್ಟ	ರಣಹದ್ದು ಧಾಮ	3.46
26	ಮಲೈ ಮಹದೇಶ್ವರ ಬೆಟ್ಟ	ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ	906.187
27	ಮzsÀÄಗಿರಿ ವನಜೀವಿಧಾಮ	ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ	100
28	ಗುಡೆಕೋಟೆ ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ	ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ	38.48
29	ಬಾಗಲಕೋಟೆ	ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ	100

ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ವನ್ಯಜೀವಿ ತಾಣಗಳು

ನಾಗರಹೊಳೆ ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ

1992 ರಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ರಾಜೀವ್ ಗಾಂಧಿ ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ ಎಂದು ಕೂಡ ಮರುನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು ಇದನ್ನ 1983 ರಲ್ಲಿ ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಉದ್ಯಾನವನವನ್ನು ನೀಲುಗಿರಿ ಜೀವಗೋಳ ಮೀಸಲು ಪ್ರದೇಶದ ಭಾಗವಾಗಿ 37ನೇ ಹುಲಿ ಮೀಸಲು ಯೋಜನೆ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಲಾಯಿತು ಈ ಉದ್ಯಾನವನವು ವಿಶ್ವ ಪಾರಂಪರಿಕ ತಾಣದ ಆಯ್ಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಯುನೆಸ್ಕೋ ವಿಶ್ವ ಪರಂಪರೆ ಸಮಿತಿಯ ಪರಿಗಣನೆ ಅಡಿಯಲ್ಲಿದೆ ಇದು ಒಟ್ಟು 511 ಚದರ್ ಕಿ.ಮೀ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಹರಡಿರುವ ಈ ಕಾಡು ಜಿಂಕೆ ಕಾಡು ಕುರಿ ಕರಡಿ ಚಿರತೆ ಆನೆ ಕಾಡು ಪಾಪ ನೀರು ನಾಯಿ ಮೊಸಳೆ ಹೆಬ್ಬಾವು ಮರಕುಟುಕ ಗಿಡದ ಹದ್ದು ಡೆಂಗೋಲಿನ್ ಹಾರೋ ಆಳಿಲುಗಳಿಗೆ ತಾನವಾಗಿದೆ

ದಾಂಡೇಲಿ ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ದಾಂಡೇಲಿ ವನ್ಯಜೀವಿ ಅಭಯಾರಣ್ಯ ಪಕ್ಷಿ ವೀಕ್ಷಕರ ಸ್ವರ್ಗವಾಗಿದ್ದು ಸುಮಾರು 200 ಜಾತಿಯ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಗ್ರೇಟ್ ಅರ್ನ್ ಮಿಲ್ ಮತ್ತು ಮಲಬಾರ್ ಫ್ಲ್ಯಾ ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದಿರುವ ಏಕೈಕ ಹುಲಿ ಸಂರಕ್ಷಿತ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದೆ ದಾಂಡೇಲಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ಕಾಡುಗಳು ಬಿದಿರು ಮತ್ತು ತೇಗದ ತೋಟಗಳಿವೆ ದಟ್ಟವಾದ ಮರಗಳ ಮಿಶ್ರಣವಾಗಿದೆ ಈ ಅಭಯಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೊಸಳೆಗಳು ಪ್ರಮುಖ ವನ್ಯಜೀವಿ ಆಕರ್ಷಣೀಯವಾಗಿವೆ ಇದು ಒಟ್ಟು 334. 52 ಚದರ ಮೈಲು ವಿಸ್ತೀರ್ಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ

ತಲಕಾವೇರಿ ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ

ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜೀವನದಿಯಾಗಿರುವ ಕಾವೇರಿ ನದಿ ಅಭಿಯಾರಣ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಭಾಗದ ಗಡಿಯಾಗಿದೆ ಕಾವೇರಿ ನದಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೂ ಚೂರುಗಳು ಇವೆ ಹಾಗೂ ಇದರ ಗಡಿ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಅನೇಕ ಜಲಪಾತಗಳಿವೆ ಅಭಿಯಾರಣ್ಯದ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವಭಾವಿಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಅರಣ್ಯಗಳಿವೆ ಹೊಣೆಕಲ್ ಜಲಪಾತ ಮೇಕೆದಾಟು ಸಂಗಮ ಮತ್ತು ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರವಾಸಿ ಆಸಕ್ತಿಗಳವಾಗಿದೆ

ಬನ್ನೇರುಘಟ್ಟ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ

ಇದು ದಕ್ಷಿಣ ಬೆಂಗಳೂರು ನಿಂದ 22 ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ ಮತ್ತು ಇದು ಭಾರತದ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮತ್ತು ಪ್ರಮುಖ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ 104.27 ಚದರ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ಗಳಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿರುವ ಉದ್ಯಾನವನವನ್ನು 1972 ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲಾಯಿತು ಇದು ಕ್ರಮೇಣ 2002ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಜೈವಿಕ ಉದ್ಯಾನವನವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು ಇದು ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ನೆಲೆಯಾಗಿದೆ ಇದರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹುಲಿ ಮತ್ತು ಸಿಂಹ ಸಫಾರಿ ರೋಮಾಂಚಕ ಅನುಭವಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಉದ್ಯಾನವನವು ಹುಲಿಗಳು ಸಿಂಹಗಳು ಜಮೀನ್ ಜಿಂಕೆಗಳು ಹಾಗೆ ಜಿಂಕೆಗಳು ರಾಜನಾಗರ ಹಾವುಗಳು ಹಿಮಾಲಯನ್ ಶಕ್ ಕರಡಿಗಳು ದೈತ್ಯ ಅಳಿಗಳಿಗೆ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದೆ

ಬಂಡಿಪುರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ

ಇದು ಕರ್ನಾಟಕದ ಚಾಮರಾಜನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ ತಮಿಳ್ನಾಡಿನ ಮದುಮಲೈ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ ಮತ್ತು ಕೇರಳದ ವನಜೀವಿ ಅಭಿಯಾರಣ್ಯ ಇದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿವೆ ಇದನ್ನು 1974ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಯಿತು 874 ಚದರ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಹುಲಿ ಆನೆ ಚಿರತೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತವೆ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳು

ಕರ್ನಾಟಕದ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳು ವಿಂಧ್ಯ ಪರ್ವತಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದೆ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳನ್ನು ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಬೆಟ್ಟಗಳೆಂದು ಕೂಡ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳು ಸಮುದ್ರಮಟ್ಟಕ್ಕಿಂತ ಸುಮಾರು 800 ಎತ್ತರವಾಗಿದ್ದು ಉತ್ತರದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣದ ಕಡೆಗೆ ಹಬ್ಬಿದೆ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳು ಎತ್ತರವಾದ ಶಿಖರ ಮತ್ತು ಬೆಟ್ಟಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ

ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟ ಘಟ್ಟಗಳ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಪೀಠ ಮತ್ತು ಕುದುರೆಯ ಮುಖ ಮುಳ್ಳಯ್ಯನಗಿರಿ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಎತ್ತರವಾದ ಶಿಖರಗಳಾಗಿವೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ನದಿಗಳು ಕಾವೇರಿ ನದಿ ಕವಿನಿ ನದಿ ಹೇಮಾವತಿ ನದಿ ತುಂಗಭದ್ರಾ ನದಿ ಭದ್ರಾವತಿ ನದಿಗಳು ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಪ್ರಮುಖ ನದಿಗಳಾಗಿವೆ ಪಂಚಮಿಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಹರಿಯುವ ನದಿಗಳಾದ ಗಾಳಿ ಮತ್ತು ಶರಾವತಿ ನದಿಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಶರಾವತಿ ನದಿಯು ಹರಿದು ಜೋಗ ಜಲಪಾತದ ಮುಖಾಂತರ ಹರಿಯುತ್ತದೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಜಲಪಾತವಾದ ಜೋಗ ಜಲಪಾತವು ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ರಾಜ್ಯದ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದೆ ಇದು ಶರಾವತಿ ನದಿಯ 253 ಮೀಟರ್ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣವಾಗಿದೆ

ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ತೇಗ ಶ್ರೀಗಂಧ ಲೀಟೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತು ಹೊನ್ನೆ ಬಿದಿರು ಅನೇಕ ಮೊದಲಾದ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ಮರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಔಷಧೀಯ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಅದೇ ರೀತಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಖನಿಜ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಅವುಗಳೆಂದರೆ ಕಬ್ಬಿನ ಮ್ಯಾಗ್ನಿಸ್ ಕ್ರೋಮ ಕ್ರೋಮೈಟ್ ಗಳಂತಹ ಪ್ರಮುಖ ಖನಿಜ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಇಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಕಬ್ಬಿನವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಭದ್ರಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿನ ಮತ್ತು ಉಕ್ಕಿನ ಕಾರ್ಖಾನೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳ ಖನಿಜ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹೇರಳವಾಗಿ ಹೊಂದಿದೆ.

ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಕಾಫಿ ಮತ್ತು ಚಹಾ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರಮುಖ ಕಾಫಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಯುವ ವಾಯುಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಇಲ್ಲಿ ಚಾರ್ಮುಡಿ ಘಾಟ್ ಆಗುಂಬೆ ಘಾಟ್ ಗಳಂತ ಆಳವಾದ ಘಾಟ್ ಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಆಗುಂಬೆ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಕೊಡಗು ಮಡಿಕೇರಿ ಸಕ್ಲೇಶಪುರ ಮುಂತಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ

ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಮಣ್ಣಿನ ಮುಖ್ಯ ವಿಧಗಳೆಂದರೆ ಕೆಂಪು ಮಣ್ಣು ಲ್ಯಾಟರೈಟ್ ಮಣ್ಣು ಕಪ್ಪು ಮಣ್ಣು ಆದ್ರಮನ್ನು ಸ್ಪಟಿಕಮನ್ನು ಮುಂತಾದ ವಾಯುಗುಣದ ಮಣ್ಣುಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ

ಅಧ್ಯಾಯ 3

ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳು

ಕಾಲೇಜಿನ ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸೇರಿ ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳು ಎಂಬ ಯೋಜನಾ ಕಾರ್ಯದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದೆವು ಅದರಂತೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳಾದ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವ ಪಾರಂಪರಿಕ ಸ್ಥಳ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದ ಬಾದಾಮಿ, ಐಹೊಳೆ, ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲುಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ ಆ ಸ್ಥಳಗಳ ಮಹತ್ವ ಹಾಗೂ ಆ ಸ್ಥಳಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕಲೆಹಾಕಿದೆವು .

ಬಾದಾಮಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಬಾದಾಮಿ ಇದರ ಮೊದಲ ಹೆಸರು ವಾತಾಪಿ ಇದು ಇಂದು ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆಯ ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದು ಇದು ಹಿಂದೆ ಚಾಲುಕ್ಯರ ರಾಜಧಾನಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಮುಖ ಕಲಾ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಬಾದಾಮಿಯ ಚಾಲುಕ್ಯರು 6 ರಿಂದ 8 ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತವನ್ನು ಆಳಿದರು ಈ ಮನೆತನದ ಸ್ಥಾಪಕ ಜಯಸಿಂಹ ಕ್ರಿ. ಶ 540 ರಲ್ಲಿ ಈ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಇದರ ಮೊದಲ ರಾಜಧಾನಿ ಐಹೊಳೆ ಇದು ಮಲಪ್ರಭಾದಂಡೆಯ ಮೇಲಿದೆ. ಚಾಲುಕ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಜಯಸಿಂಹ ಎಂಬುವವನು 540 ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು ಇಮ್ಮಡಿ ಪುಲಕೇಶಿ ಈ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ದೊರೆಯಾಗಿದ್ದು ಕ್ರಿಸ್ತ ಶಕ 69 ರಿಂದ 642ರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದನು ಇವನು ನರ್ಮದಾ ನದಿ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಜಯಶಾಲಿಯಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ತುಂಬೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು ಇಮ್ಮಡಿ ಕೀರ್ತಿವರ್ಮನು ಈ ಮನೆಯ ಕೊನೆಯ ಅರಸನಾಗಿದ್ದು ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ 752 ರಲ್ಲಿ ಚಾಲುಕ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಅಂತೆಗೊಂಡಿತು.

ಬಾದಾಮಿಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪ್ರವಾಸಿ ಸ್ಥಳ ಗುಹಾಂತರ ದೇವಾಲಯಗಳು

ಶೈವ ಗುಹಾಲಯ

ಈ ಗುಹೆಯು ಸುಮಾರು ಕ್ರಿಸ್ತ ಶಕ 550ರಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದ್ದು ಲಿಂಗ ರೂಪದ ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಅರ್ಪಿತವಾಗಿದೆ ಇದರಲ್ಲಿ ತೆರೆದ ಮುಖ ಮಂಟಪ ಕಂಬಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಭಾ ಮಂಟಪ ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆ ಗರ್ಭಗೃಹವಿದೆ ಮುಖ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಎಡ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಹರಿಹರ ಬಲಪಾರ್ಶದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರ ದೊಡ್ಡ ವಿಗ್ರಹಗಳಿದ್ದು ಪಾದ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿರುವ ಗಣಗಳಿವೆ ಛಾವಣಿಯಲ್ಲಿ ನಾಗರಾಜ ಶಿಲ್ಪವನ್ನು ಸುರುಳಿ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಲಾಗಿದೆ ಇಕ್ಕಿಲಗಳಲ್ಲಿ ಹಾರುತ್ತಿರುವ ವಿದ್ಯಾಧರ ದಂಪತಿಗಳ ಶಿಲ್ಪಗಳಿವೆ ಪೌರಾಣಿಕ ಕೆತ್ತನೆಗಳು ಮುತ್ತಿನ ಹಾರ ಎಲೆಗಳು ಪದಗಳು ಹಂಸಗಳು ದೇವತೆಗಳು ಕಂಬಗಳ ಮೇಲೆ ಅಲಂಕೃತ ಗೊಂಡಿದೆ.

ವೈಷ್ಣವ ಗುಹಾಲಯ

ಈ ಗುಹಾಲಯವನ್ನು ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ 6ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ ಈ ಗುಹೆವು ಮೊದಲನೇ ಅಂತಿದ್ದು ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಅರ್ಪಿತವಾಗಿದೆ ಇದರ ತಳ ನಕ್ಷೆ ಮೊದಲನೇ ಗುಹೆಯನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ ತೆ ತೆರೆದ ಮುಖಮಂಟಪ

ಕಂಬ ಗೋವಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಭಾ ಮಂಟಪ ಅದರ ಹಿಂಗೋಡಿ ಹೊಂದಿದಂತೆ ಚಿಕ್ಕ ಗರ್ಭಗೃಹವಿದೆ ಮುಖಮಂಟಪದ ಪ್ರವೇಶದ ಇಕ್ಕಲಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಮುಖಿಗಳಾಗಿ ಧ್ಯಾನ ಮಗನ ಆಗಿರುವ ದ್ವಾರಪಾಲಕ ವಿಗ್ರಹಗಳಿವೆ. ಮುಖಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಬಲಕ್ಕೆ ವಾಮನ ತ್ರಿಕ್ರಮ ಎಡಬಾಗದಲ್ಲಿ ವರಾಹ ಶಿಲ್ಪಗಳು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಪಾದಪೀಠದಲ್ಲಿ ಕುಬ್ಜ ಗಣಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತಲಾಗಿದೆ ತೊಲೆಗಳ ಪಟ್ಟಿಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಸಮುದ್ರ ಮಂಥನ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣನ ಸಾಧನೆಯ ಕಥನಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತಲಾಗಿದೆ ಛಾವಣಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೀನುಗಳಿಂದ ಆಗುವ ಚಕ್ರ ಸ್ವಸ್ತಿಕಗಳಿಂದಾದ ವಿನ್ಯಾಸವಿದೆ

ಮಹಾ ವಿಷ್ಣು ಗುಹಾಲಯ

ಈ ಗುಹಾಲಯವನ್ನು ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ 578 ರಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿವರ್ಮನ ಸಹೋದರನಾದ ಮಂಗಳಶನ ಮಹಾ ವಿಷ್ಣುವಿಗಾಗಿ ಈ ಗುಹೆಯನ್ನು ಕೆತ್ತಿಸಿದನು ಇದು ಮೊದಲಿನ ಎರಡು ಗುಹೆಗಳಂತೆ ಇದ್ದರೂ ಹೆಚ್ಚು ವಿಶಾಲ ಮುಖ ಮಂಟಪ ಸಭಾ ಮಂಟಪ ಗರ್ಭಗೃಹವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಇದು ಚಾಲುಕ್ಯರ ಎಲ್ಲಾ ಗುಹೆಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಿಶಾಲವಾಗಿದ್ದು ಅಲಂಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ನೀಡಲಾಗಿದೆ ಈ ಗುಹೆಗೆ ವರಹ ಶಿಲ್ಪದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಾಸನವೂ ಮಂಗಳೇಶನು ಲಜ್ಜೆಶ್ವರ ಇಂದಿನ ನಂಬಿಕೆಶ್ವರ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ದಾನ ಮಾಡಿದನೆಂದು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ ಗುಹಾಲಯದ ಮುಖಮಂಟಪದ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟ ಭುಜ ವಿಷ್ಣು ಅನಂತ ಸೀನ ವಿಷ್ಣು ಭೂವರಹ ಶಿಲ್ಪಗಳಿವೆ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವ ಹರಿಹರ ನರಸಿಂಹ ಮತ್ತು ವಾಮನ ತ್ರಿಕ್ರಮ ಶಿಲ್ಪಗಳಿವೆ ತೊಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾಭಾರತ ಪುರಾಣಗಳಿಂದಾದ ಸಮುದ್ರ ಮಂಥನ ಕೃಷ್ಣನ ಸಾಧನೆಗಳು ಪಾರಿಜಾತಹರಣ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ ಮುಖ ಮಂಟಪದ ಚಾವನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು ಶಿವ ಇಂದ್ರ ವರುಣ ಬ್ರಹ್ಮ ಯಮನನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ ಮುಂಭಾಗದ ಸ್ತಂಭಗಳ ಮೇಲೆ ಶಿವ ಪಾರ್ವತಿ ಕಾಮರತಿ, ನಾಗ ನಾಗಣಿ ಮುಂತಾದ ಶೃಂಗಾರ ದೇವ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತಲಾಗಿದೆ.

ಜೈನ ಗುಹಾಲಯ

ಈ ಗುಹಾಲಯವನ್ನು ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ 7ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಜೈನ ಗುಹಾಲಯ ಗುಹಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಚಿಕ್ಕದು ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವ ಇದು ತೆರೆದ ಮುಖ ಮಂಟಪ ಅಂತರಾಳ ಗರ್ಭಗೃಹವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಮುಖ ಮಂಟಪದ ಗೋಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಹುಬಲಿ ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥ ಶಿಲ್ಪಗಳಿವೆ ಗರ್ಭಗೃಹದ ಬಾಗಿಲು ವಾರದಲ್ಲಿ ಕಾಮನ ದ್ವಾರಪಾಲಕನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ತೀರ್ಥಂಕರ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಶಿಲ್ಪವು ಬಹುಶಃ ಮಹಾವೀರನದ್ದು ಅವನನ್ನು ಪ್ರಭಾಮಂಡಲ ಚೈತನ್ಯ ವೃಕ್ಷ ಮಾಳ್ಕೊಡೆ ಚಾಮರಧಾರಿಗಳು ದೇವದುಂಬಿಗಳೊಂದಿಗೆ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ

ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಅನಿಸಿಕೆಗಳು

ಬಾದಾಮಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರವಾಸಿ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ಸರಾಸರಿ 2,50,000 ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರವಾಸಿಗರು ಭೇಟಿ ನೀಡುತ್ತಾರೆ 2021ರ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ 1,7259 ಜನ ಪ್ರವಾಸಿಗರು ಹಾಗೂ 2020ರಲ್ಲಿ 3,72,51 ಜನ ಪ್ರವಾಸಿಗರು ಬಾದಾಮಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಯೋಜನಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಕುರಿತು ಬಾದಾಮಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಪ್ರವಾಸಿಗರಿಗೆ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದೆವು. ಬಾದಾಮಿಯ ಗುಹಾಂತರ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ ಗೋವಾ ರಾಜ್ಯದ ಯುವತಿ ಶ್ರೇಯಾ ಎಂಬುವರನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದಾಗ ಅವರು ಬಾದಾಮಿಗೆ ಮೊದಲ ಬಾರಿ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ್ದರಂತೆ ಹಾಗೂ ಇಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಳಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೇಗಿದೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ

ಎಂದು ಹಾಗೂ ಇಲ್ಲಿನ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯು ಅಲ್ಪಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರಿಗೆ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯ ಊಟದ ಸೌಕರ್ಯ ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದರು ಅಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸ್ಥಳೀಯ ಬಟಾಣಿ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದಾಗ ಅವರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಪ್ರವಾಸಿಗರಿಂದ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ರೂಗಳ ವರೆಗೂ ವ್ಯಾಪಾರವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಶಿವಪ್ಪ ಎಂಬ ವ್ಯಾಪಾರಿಯೂ ತಿಳಿಸಿದರು ಬಾದಾಮಿಯು ಒಂದು ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಾರಿಗೆ ರಸ್ತೆ ಸಾರಿಗೆ ರೈಲು ಸಾರಿಗೆ ಹೋಟೆಲ್ ಲಾಡ್ಜ್ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಹಲವಾರು ಪ್ರವಾಸಿಗರನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆವು

ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು

ನಾವು ಬದಾಮಿಯಿಂದ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆವು. ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು ಬಾದಾಮಿಯಿಂದ ಸುಮಾರು 22 ಕಿ.ಮೀ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಕರ್ನಾಟಕದ ಮಲಪ್ರಭಾ ನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿರುವ ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಗ್ರಾಮವಾಗಿದೆ. ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲನ್ನು "ಕ್ರೌನ್ ಮಾಣಿಕ್ಯಗ ನಗರ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು ಭಾರತದ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಿಂದೂ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಯ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ದೇವಾಲಯಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಲೆಯ ವಿಶಿಷ್ಟತೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ದ್ರಾವಿಡ ಶೈಲಿ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಆರ್ಯ ಶೈಲಿ ಎರಡನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು

ಆರ್ಕಿಯಾಲಾಜಿಕಲ್ ಸರ್ವೇ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾದ ಪ್ರಕಾರ, ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು 7 ಮತ್ತು 8 ನೇ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಚಾಲುಕ್ಯ ರಾಜವಂಶದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು. ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು ಎಂದರೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ಸ್ಥಳ ಎಂದರ್ಥ.

ಚಾಲುಕ್ಯ ವಂಶದ ರಾಜರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಸಮಾರಂಭವನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಲು ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲಿನ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಪವಿತ್ರವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು ಕೆಲಕಾಲ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಚಾಲುಕ್ಯ ವಂಶದ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದಿತ್ತು. ಚಾಲುಕ್ಯ ವಂಶದ ಅರಸರು 7ನೇ ಮತ್ತು ಎಂಟನೇ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು ಇಲ್ಲಿ 9 ಮುಖ್ಯ ದೇವಾಲಯಗಳು ಮತ್ತು ಒಂದು ಜೈನ ಬಸದಿ ಇವೆ. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದದ್ದು ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ ಸುಮಾರು 740 ರಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಣಿ ಲೋಕ ಮಹಾದೇವಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ದೇವಾಲಯ ಇದನ್ನು ಎರಡನೇ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಕಂಚಿಯ ಪಲ್ಲವರ ಮೇಲೆ ಸಾಧಿಸಿದ ವಿಜಯದ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಸಲಾಯಿತು ಇದು ಕಂಚಿಯ ಕೈಲಾಸನಾತರ ದೇವಾಲಯದಂತೆ ಇದ್ದು ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ಪೂರ್ತಿಕೊಂಡು ಕಟ್ಟಿಸಲಾಗಿದೆ ಇಲ್ಲಿರುವ ಇತರ ಮುಖ್ಯ ದೇವಾಲಯಗಳೆಂದರೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವಾಲಯ ಹಾಗೂ ಪಾಪನಾಥೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ

ಚಾಲುಕ್ಯರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಳವಾಗಿತ್ತು ಚಾಲುಕ್ಯರ ಎಲ್ಲ ದೊರೆಗಳು ಇಲ್ಲಿನ ಉತ್ತರವಾಹಿನಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಗೈದು ನಂತರವೇ ಪಟ್ಟಾಭಿಷಕ್ತರಾಗುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ 150ರಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೆ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಈ ಊರಿನ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಸಿಗುತ್ತದೆ ಇತಿಹಾಸಕಾರ ತಲೆ ಉಲ್ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಇದು ಪೇತಗಲ್ ಎಂಬ ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟದ ಕಿಶೂಒಳಲ್ಲ ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗಿದೆ ಇಲ್ಲಿರುವ ಅನೇಕ

ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ 10 ದೇವಾಲಯಗಳು ಶೈವ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಿದ್ದರೆ ಉಳಿದವು ಜೈನ ಹಾಗೂ ಇತರ ಮತಗಳ ದೇವಾಲಯಗಳಾಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ವಸ್ತು ವಿನ್ಯಾಸ ಉತ್ತುಂಗವನ್ನು ತಲುಪಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಯೇ ಇಂದಿಗೂ ಅಸಂಖ್ಯಾ ಪ್ರವಾಸಿಗರನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ

ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವ ಪ್ರಮುಖ ದೇವಾಲಯಗಳೆಂದರೆ ವಿರುಪಾಕ್ಷ ಹಾಗೂ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವಾಲಯಗಳು ಈ ಎರಡು ದೇವಾಲಯಗಳ ವಿಶೇಷತೆ ಎಂದರೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಎರಡನೇ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನು ತಮ್ಮ ಸಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವೈರಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಪಲ್ಲವರ ಮೇಲೆ ಸಾಧಿಸಿದ ದಿಗ್ವಿಜಯದ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಅವನು ಇಬ್ಬರ ಮ ರಾಣಿಯರು ಕಟ್ಟಿಸಿರುವುದು ಇವು ಕಂಚಿಯಲ್ಲಿನ ಕೈಲಾಸನಾಥ ದೇವಾಲಯದ ವಾಸ್ತುವಿನಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿರುವುದು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ

ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ದೇವಾಲಯ:

ಮೂಲತಃ ಲೋಕೇಶ್ವರ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಈ ದೇವಾಲಯ ಶಿವನಿಗೆ ಅರ್ಪಿತವಾದದ್ದು ಚಾಲುಕ್ಯ ದೊರೆ ಎರಡನೇ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನು (ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ 733– 44)ಪಟ್ಟದ ರಾಣಿ ಲೋಕ ಮಹಾದೇವಿಯು ತನ್ನ ಗಂಡಪಾಲ್ಲವರ ರಾಜಧಾನಿ ಕಾಂಚಿಪುರದ ಮೇಲೆ ಸಾಧಿಸಿದ ಮೂರು ವಿಜಯಗಳ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಇದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದಳು. ಈ ದೇವಾಲಯವು ವಿಶಾಲವಾದ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ದೊಡ್ಡದಾದ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಕಿರಿದಾದ ಪ್ರವೇಶಗಳಿವೆ ಪ್ರಕಾರದ ಒಳ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಶಿವ ಪರಿವಾರ ಗುಡಿಗಳಿವೆ ಮುಖ್ಯ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಮೂರು ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಮುಖ ಮಂಟಪದ ಮೂಲಕ ಪ್ರವೇಶವಿರುವ ವಿಶಾಲ ಸಭಾ ಮಂಟಪ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ಪಥವುಳ್ಳ ಅಂತರಾಳ ಸಹಿತ ಗರ್ಭಗುಡಿ ಇವೆ.

ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಅನಿಸಿಕೆಗಳು

ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರವಾಸಿ ಕೇಂದ್ರ ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲಿಗೆ ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ಸರಾಸರಿ 3,50,000 ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರವಾಸಿಗರು ಭೇಟಿ ನೀಡುತ್ತಾರೆ 2021ರ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ 2,1253 ಜನ ಪ್ರವಾಸಿಗರು ಹಾಗೂ 2020ರಲ್ಲಿ 4,63,751 ಜನ ಪ್ರವಾಸಿಗರು ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಯೋಜನಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಕುರಿತು ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಪ್ರವಾಸಿಗರಿಗೆ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದೆವು. ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲಿನ ಗುಹಾಂತರ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ ಗೋವಾ ರಾಜ್ಯದ ಯುವತಿ ಶ್ರೇಯಾ ಎಂಬುವರನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದಾಗ ಅವರು ಬಾದಾಮಿಗೆ ಮೊದಲ ಬಾರಿ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ್ದರಂತೆ ಹಾಗೂ ಇಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಳಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೇಗಿದೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಎಂದು ಹಾಗೂ ಇಲ್ಲಿನ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯು ಅಲ್ಪಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರಿಗೆ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯ ಊಟದ ಸೌಕರ್ಯ ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದರು ಅಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸ್ಥಳೀಯ ಬಟಾಣಿ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದಾಗ ಅವರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಪ್ರವಾಸಿಗರಿಂದ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ರೂಗಳ ವರೆಗೂ ವ್ಯಾಪಾರವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಶಿವಪ್ಪ ಎಂಬ ವ್ಯಾಪಾರಿಯೂ ತಿಳಿಸಿದರು. ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು ಒಂದು ಪ್ರವಾಸಿ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಾರಿಗೆ ರಸ್ತೆ ಸಾರಿಗೆ ರೈಲು ಸಾರಿಗೆ ಹೋಟೆಲ್ ಲಾಡ್ಜ್ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಹಲವಾರು ಪ್ರವಾಸಿಗರನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆವು.

ಐಹೊಳೆ

ನಾವು ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲಿನ ನಂತರ 12:30ಗಂಟೆಗೆ ಭಾರತೀಯ ವಾಸ್ತು ಶಿಲ್ಪದ ತೊಟ್ಟಿಲು ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಐಹೊಳೆಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದೆವು. ಐಹೊಳೆಯು ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹುನಗುಂದ ತಾಲೂಕಿನಿಂದ 35ಇಟ ದೂರದಲ್ಲಿ ಮಲಪ್ರಭಾ ನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿದೆ. ಐಹೊಳೆಯು ಬಾದಾಮಿ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಕಾಲದ ವಾಸ್ತು ಶಿಲ್ಪ ಶೈಲಿಯ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಬದಾಮಿ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಮೊದಲ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿತ್ತು. ಐಹೊಳೆಯ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ನಾವು ನೋಡುತ್ತಾ ಬಂದಾಗ ಐಹೊಳೆ ಹೆಸರು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ "ಅಯ್ಯವೋಳೆ– ಆಯಿವೊಳೆ– ಐಯಾವೊಳಿ– ಆರ್ಯಪುರ" ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ "ಐನೂರು ಪಂಡಿತರು" ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ ಐಹೊಳೆ ಎಂದಾಯಿತು, ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಪರಶುರಾಮರು ಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನು ನಿರ್ನಾಮ ಮಾಡಿ ರಕ್ತ ಸಿಕ್ತ 'ಪರಶು'ವನ್ನು ಇಲ್ಲಿನ ಹೊಳೆ ಒಂದರಲ್ಲಿ ತೊಳೆದಾಗ ಇಡೀ ನದಿ ನೀರೇ ಕೆಂಪಾಯಿತ್ತಂತೆ ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಊರಿನ ಮಹಿಳೆಯರೆಲ್ಲ "ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ ಹೊಳಿ" ಎಂದು ಉದ್ಗರಿಸಿದ್ದೇ ಮುಂದೆ ಬರ ಬರುತ್ತ ಐಹೊಳೆಯಾಯ್ತೆಂಬ ಪೌರಾಣಿಕ ಐತಿಹಗಳು ಈ ಊರಿನ ಹೆಸರಿನೊಂದಿಗೆ ತಳಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ ಪೂ 6–7 ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ "ಕಬ್ಬಿಣದ ಯುಗ"ದಲ್ಲಿ ಜನವಸತಿ ಇತ್ತೆಂದು ಪ್ರಗತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಶೋಧಕರು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಉಸಗು ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಮತ್ತು ಕತ್ತರಿಸಿದ ಬಂಡೆಗಳನ್ನು ಗಾರೆ, ಮಣ್ಣಿನ ನೆರವಿಲ್ಲದೆ ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದು ಇಟ್ಟು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಕೋಟೆ ಇದೆ. ಇದನ್ನು ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ ಶ 6ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿರಬಹುದು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದ್ದು, ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರುವ ಶಿಲಾ ಕೋಟೆಗಳ ಪೈಕಿ ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾದದ್ದಾಗಿದೆ. ಕೋಟೆಯ ಸುತ್ತ ಕಂದಕ ಇರುವುದನ್ನು ಈಗಲೂ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದ್ದು, ಕೋಟೆಯ ಅವಶೇಷಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಐಹೊಳೆಯ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪವನ್ನು ನಾವು ನೋಡುವುದಾದರೆ.....ಇಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 120 ದೇವಾಲಯಗಳು ಹಾಗೂ 4 ಗುಹಲಯಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದು, ಪ್ರತಿಯೊಂದರ ವಾಸ್ತು ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಇವನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಕೆಂಪು ಮರಳು ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅನೇಕ ದೇವಾಲಯಗಳು ಕಾಲನ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕು ಹಾಳಾಗಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮುಸ್ಲಿಂ ದಾಳಿಯಿಂದ ಹಾಗೂ ಜನರಲ್ಲಿರುವ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ನಿಧಿಯ ಆಸೆಯಿಂದಲೂ ಅನೇಕ ದೇವಾಲಯಗಳು ಹಾಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ಇಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜನರು ಈ ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದಾಗ ಶಿಲೆಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಹಾಳಾಗಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿನ ದೇವಾಲಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಔತ್ತರೇಯ ಪದ್ಧತಿಯ ಪ್ರಭಾವವು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಐಹೊಳೆಯ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಪುರಾತತ್ವ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆ 22 ವಿಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹುಚ್ಚಿ ಮಲ್ಲಿ ಗುಡಿ, ಲಾಡಖಾನ್ ಗುಡಿ, ಹುಚ್ಚಪ್ಪಯ್ಯ ಮಠ, ಗಳಗನಾಥ ದೇವಾಲಯ, ರಾವಲ್ ಪಹಡಿ, ಗುಹಾಂತರ ದೇವಾಲಯ, ಜೈನರ ಮೇಗುತಿ ದೇವಾಲಯ ಪ್ರಮುಖ ಆಕರ್ಷಣೆ, ಇಲ್ಲಿನ ದೇವಾಲಯಗಳು ವಿಚಿತ್ರ ಹೆಸರುಗಳಿಗೆ ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಯಾವ ಸಮರ್ಥನೆಯೂ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ, ಭವಿಷ್ಯ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸರ್ವೆ ಮಾಡಲು ಆರಂಭಿಸಿದಾಗ ಆಯಾ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಗ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಇಂಥ ಹೆಸರುಗಳು ಬಂದಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ.

ದುರ್ಗಾ ದೇವಾಲಯ

ಐಹೊಳೆಯ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ನಾವು ವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಕಾಣುವುದೇ ದುರ್ಗಾ ದೇವಾಲಯ. ಈ ದುರ್ಗಾ ದೇವಾಲಯ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದದ್ದು, ಇದು ಮೂಲತಃ ಸೂರ್ಯ ದೇವಾಲಯವಾಗಿದ್ದು, ಕೋಟೆ ಅಂದರೆ ದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಿರುವುದರಿಂದ ದುರ್ಗ ದೇವಾಲಯವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿ ಶ 742 ರಲ್ಲಿ ಎರಡನೇ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಅಳಿಯ ಕುಮಾರಸಿಂಗ ಎಂಬುವವ ಇದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ, ಎತ್ತರದ ಜಗತಿ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಲಾಗಿದ್ದು, ಗಜಪ್ರಷ್ಟಾಕರದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಇದರ ವಿಶೇಷತೆ. ಇದರ ಅಸಂಖ್ಯ ಕಲ್ಲಿನ ಕಂಬಗಳು ಹಾಗೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅಕ್ಷರದ ಗ ಆಕಾರದ ವಿಶಿಷ್ಟ ರಚನೆಯಿಂದ ಹೊರನೋಟಕ್ಕೆ ದೆಹಲಿಯ ಸಂಸತ್ ಭವನವನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಐಹೊಳೆಯ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಉತ್ತರ ರಸ್ತೆಯಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಕಾಣುವ ಕ್ರಿ ಶ 5ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿರುವ ಸುಂದರ ಹಾಗೂ ಮನಮೋಹಕ ಕೆತ್ತನೆಗಳಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ದುರ್ಗೆಯ ಮಂದಿರ ಮನಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ದೇವಾಲಯದ ಮುಖಮಂಟಪದ ಬಿತ್ತಿಯ ಅಡ್ಡಪಟ್ಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಸೀತಾಮಾತೆಯನ್ನು ಗುಹಾ–ನಾವೆಯ ನೆರವಿನಿಂದ ನದಿ ದಾಟಿಸಿದ ಸುಂದರ ಹುಬ್ಬು ಶಿಲ್ಪವಿದೆ. ಪುರಾಣ ಪುಣ್ಯ ಕಥೆಗಳ ಹಲವು ಕಥಾನಕಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ.

ಲಾಡಖಾನ್ ದೇವಾಲಯ

ಕ್ರಿ ಶ 450 ರಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಇಲ್ಲಿನ ಈ ಲಾಡಖಾನ್ ದೇವಾಲಯವು ಪ್ರಾಚೀನ ದೇವಾಲಯ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿತವಾಗಿದ್ದ, ದೇವಾಲಯದ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪ್ರಭಾವವು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಪೂರ್ಣ ಕಳಸ ಮತ್ತು ನಿಂತ ನಿಲುವಿನ ಗಂಗೆ–ಯಮುನೇಯರ ಆಕೃತಿಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ಇದರ ಹೆಸರಿಗೂ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೂ ಯಾವುದೇ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ.

ಬಹುಶಃ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಂತನೊಬ್ಬ ಇಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಈ ಹೆಸರು ಬಂದಿರಬಹುದು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಸಮುದಾಯ ಭವನವಾಗಿದ್ದು, ನಂತರದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಗುಡಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿದಂತಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಕಂಬ ಒಂದರ ಮೇಲೆ ಚಾಲುಕ್ಯರ ರಾಜ್ಯ ಲಾಂಛನ, ಕಲ್ಲಿನ ಏಣಿ, ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ಚಿತ್ತಾರದ ಜಲಂಧ್ರಗಳು ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಸ್ಮಾರಕ ಪುರಾತತ್ವೀಯ ಸ್ಥಳ ಹಾಗೂ ಅವಶೇಷಗಳ ಅಧಿನಿಯಮ 1958 ರ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಸ್ಮಾರಕವನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಮಾರಕವೆಂದು ಘೋಷಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಗೌಡರ ಗುಡಿ"

ಬಾದಾಮಿ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಕಾಲದ ಈ ದೇವಾಲಯವು ಎತ್ತರವಾದ ಪೀಠದ ಮೇಲಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆ ಕಂಬಗಳಿರುವ ಆಯತಾಕಾರದ ತೆರೆದ ಮಂಟಪವಿದೆ. ಒಳಗಡೆ ಆಯತ ವಿನ್ಯಾಸದ ಗರ್ಭಗುಡಿಯಿದೆ. ಇದರ ಛಾವಣಿಯೂ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಮತಟ್ಟಾಗಿದ್ದು ನಾಲ್ಕು ಕಡೆ ಇಳಿಜಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಗರ್ಭಗೃಹದ ಹೊರಗಡೆ ಗೋಡೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಖಾಲಿ ಕೋಷ್ಟಕಗಳು ಉತ್ತರ ಭಾರತ ಶೈಲಿಯ ಗವಾಕ್ಷ ರೀತಿಯಲ್ಲಿವೆ, ಅದರ ಲಲಾಟದಲ್ಲಿ ಗಜಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ಶಿಲ್ಪವಿದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಜಂತಿಯಲ್ಲಿ ಎಂಟನೇ ಶತಮಾನದ ಕನ್ನಡ ಶಾಸನವಿದ್ದು, ದೇವಾಲಯವು ದುರ್ಗಾ ದೇವಿಯದೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ ಗುಡಿ

ಏಳು ಅಥವಾ ಎಂಟನೇಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದ ಈ ಗುಡಿಗೆ ಒಂದು ರೇಖಾನಾಗರ ಶಿಖರವಿದ್ದು, ಗರ್ಭಗೃಹದ ಜೊತೆ 4 ಕಂಬಗಳುಳ್ಳ ಒಂದು ಮುಖ ಮಂಟಪವಿದೆ. ರಂಗಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಎತ್ತರದ ಕಂಬಗಳು 12 ಅರೇಗಂಬಗಳು ಇದ್ದು, ಮಂಟಪದ ಗೋಡೆ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕಕ್ಷಾಸನಗಳಿವೆ. ಗರ್ಭಗೃಹದ ದ್ವಾರ ಬಂಧದ ಲಲಾಟದಲ್ಲಿ ಸರ್ಪಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹಾರುತ್ತಿರುವ ಗರುಡನ ಶಿಲ್ಪವಿದ್ದು, ಗಂಗೆ–ಯಮುನೆಯರ ಶಿಲ್ಪವು ಇದೆ. ಲಲಾಟಕ್ಕೂ ಮೇಲೆ ಕೂತಿರುವ ಸೂರ್ಯನ ಶಿಲ್ಪವಿದೆ. ಗರ್ಭಗೃಹದಲ್ಲಿ ಎರಡಡಿ ಎತ್ತರದ ಸೂರ್ಯನ ಮೂರ್ತಿ ಹಾಗೂ ಮಂಟಪದ ಒಳಚಾವಣಿಯಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಸ್ಥ ಶಿವನ ಉಬ್ಬು ಶಿಲ್ಪವಿದೆ. ಕಿರಿದಾದ ರೂ ವಿಶಿಷ್ಟ ವಿನ್ಯಾಸದ ಈ ಮಂದಿರದ ಗರ್ಭಗೃಹದಲ್ಲೂ ನಾಲ್ಕೂ ಕಂಬಗಳಿವೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ 4

ಉಪಸಂಹಾರ

ಈ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಹಾಗೆ ನಾವು ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳಾದ ಬಾದಾಮಿ, ಐಹೊಳೆ, ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು ಸ್ಥಳಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಮೂಹವಾಗಿ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಿಚಾರ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕಲೆ ಹಾಕಿದ್ದೇವೆ.

ನಾವು ನಾವು ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಬಾದಾಮಿಯ ಗುಹಾಂತರ ದೇವಾಲಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರದ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ವರದಿ ತಯಾರಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಳಗಳು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ಇದ್ದಾವೆ ಇಲ್ಲವೋ.ಮತ್ತು ಪ್ರವಾಸಿ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದ ಪ್ರವಾಸಿಗರಿಗೆ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಇದ್ದಾವೆ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದರ ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕಲೆ ಹಾಕಿ ವರದಿಯನ್ನು ತಯಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದೆವು.

ನಂತರ ದಿನೇಶ್ ಕೋ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾದ ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿನ ಉದ್ಯಾನವನ, ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪಗಳು, ದೇವಾಲಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಳೀಯರಿಂದ ದೇವಾಲಯದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸುವ ಪ್ರವಾಸಿಗರಿಗೆ ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲಿನ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ವರದಿ ತಯಾರಿಸಿದೆವು.

ನಂತರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನದ ಕೊನೆಯ ಸ್ಥಳವಾದ ಐಹೊಳೆಗೆ ಬಂದು ಈ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ, ಈ ಸ್ಥಳಗಳು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿದ್ದು, ಈ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಆಗಮಿಸುವ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಯಾವುದೇ ತೊಂದರೆಗಳು ಉಂಟಾಗದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ವಾಹನದ ಸೌಕರ್ಯ ಊಟ ವಸತಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಭಾಷೆಯ ಉತ್ತಮ ಗೈಡ್ನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳಾದ ಬಾಗಲಕೋಟ್ ಜಿಲ್ಲೆ ಬಾದಾಮಿ ಐಹೊಳೆ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಬನಶಂಕರಿ ಕೂಡ ಸಂಗಮ ಮಂಟೂರು ಮುಂತಾದ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳನ್ನು ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರವಾಸಿ ಸ್ಥಾನಗಳ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ ಇದರಿಂದ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಳ ಮಾಡಿ ಅದರಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು

- **ಭಾರತದ ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂ ಬಿ ಗೌಡರ**
- **ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ನಂಜಣ್ಣವರ**
- **ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ಡಾ॥ ರಂಗನಾಥ**
- **ವಸತಿ ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ನಂಜಣ್ಣವರ**
- **ಪರಿಸರ ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ಡಾ॥ ರಂಗನಾಥ**
- **ಆರ್ಥಿಕ ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ನಂಜಣ್ಣವರ**
- **ಮಾನವ ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ಡಾ॥ ರಂಗನಾಥ**
- **ಸಂಗಮ ಸಾಹಿತ್ಯ–2, ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲಾ ದರ್ಶನ**
  ಕಂಠಿ ಹನುಮಂತರಾಯ – ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು
  ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಹುಲಗಬಾಳಿ – ಸಂಪಾದಕರು

ಬಾಗಲಕೋಟ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳ ಅಧ್ಯಯನ

ಬಾದಾಮಿಯ ಗುಹಾಂತರ ದೇವಾಲಯಗಳು

ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು ದೇವಾಲಯಗಳು

ಐಹೊಳೆ

ಬದಾಮಿಯ ಮೂರನೇ ಗುಹಾಂತರ
ದೇವಾಲಯಗಳು

ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ದೇವಾಲಯ

ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಫಾರಿನರ ಅನ್ನು ಭೇಟಿಯಾದ ಕ್ಷಣ

ಕಮತಗಿ ಕಬ್ಬಿಣ ಮತ್ತು ಉಕ್ಕಿನ ಕೈಗಾರಿಕೆ

Ramatal iron ore

ಲಾಲ್ ಬಹುದ್ದೂರ್ ಶಾಸ್ತ್ರಿ
ಜಲಾಶಯ,ಆಲಮಟ್ಟಿ